

RETTSMØTERAPPORT
i sak E-1/19

ANMODNING til EFTA-domstolen etter artikkel 34 i Avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et Overvåkingsorgan og en Domstol fra Borgarting lagmannsrett i en sak for denne domstol mellom

Andreas Gyrrre

og

Den norske stat v/Barne- og likestillingsdepartementet,

om tolkningen av europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked og om endring av rådsdirektiv 84/450/EØF, europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004, særlig vedlegg I nr. 9.

I Innledning

1. Ved brev datert 3. januar 2019, registrert ved EFTA-domstolen samme dag, fremsatte Borgarting lagmannsrett en anmodning om rådgivende uttalelse i en sak som står for lagmannsretten mellom Andreas Gyrrre («den ankende part») og den norske stat v/Barne- og likestillingsdepartementet.

2. Saken for den anmodende domstol gjelder et søksmål fra den ankende part om gyldigheten av Markedsrådets vedtak om å ilegge Andreas Gyrrre et overtredelsesgebyr på kr 200 000 for «brudd på markedsføringsloven § 6 jf. forskrift om urimelig handelspraksis § 1 nr. 9». Den ankende part brakte først vedtaket inn for Oslo tingrett, som ga staten medhold. Den ankende part anket deretter dommen til Borgarting lagmannsrett.

II Rettslig bakgrunn

EØS-rett

3. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked og om endring av rådsdirektiv 84/450/EØF, europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004 («direktivet») (EUT 2005 L 149, s. 22) er innlemmet i Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde («EØS-avtalen» eller «EØS») ved EØS-komiteens beslutning nr. 93/2006 av 7. juli 2006 (EUT 2006 L 289, s. 34, og EØS-tillegg 2006 nr. 52, s. 27) som la det til i vedlegg IX nr. 31e,¹ og satte det inn som nr. 7g og la det til i nr. 7d i vedlegg XIX. Forfatningsrettslige krav ble angitt av Island, Liechtenstein og Norge, og beslutningen trådte i kraft 1. februar 2009.

4. Betragtning 3, 4, 5, 6, 13 og 17 i fortalet til direktivet lyder:

3) Medlemsstatenes lover om urimelig handelspraksis inneholder betydelige forskjeller som kan gi opphav til merkbar konkurransevridning og hindre at det indre marked virker tilfredsstillende. Når det gjelder reklame, fastsetter rådsdirektiv 84/450/EØF av 10. september 1984 om tilnærming av medlemsstatenes lover og forskrifter om villedende og sammenlignende reklame minstekriterier for harmonisering av lovgivning om villedende reklame, men hindrer ikke medlemsstatene i å opprettholde eller vedta tiltak som gir mer omfattende vern av forbrukerne. Som følge av dette varierer medlemsstatenes lovgivning om villedende reklame betydelig.

4) Disse forskjellene forårsaker usikkerhet med hensyn til hvilke nasjonale regler som gjelder for urimelig handelspraksis, skader forbrukernes økonomiske interesser og skaper mange hindringer som påvirker foretak og forbrukere. Disse hindringene øker kostnadene for foretak som vil benytte seg av det indre markedes friheter, særlig ved markedsføring, annonsering og salgsfremmende tiltak på tvers av grensene. Slike hindringer gjør også forbrukerne usikre på sine rettigheter og undergraver deres tillit til det indre marked.

5) I mangel av ensartede regler på fellesskapsplan kan hindringer for fri bevegelse for tjenester og varer på tvers av grenser eller etableringsadgang rettferdiggjøres ut fra De europeiske fellesskaps domstols rettspraksis, forutsatt at de har til formål å beskytte anerkjente mål av allmenn interesse og står i forhold til disse målene. Ut fra Fellesskapets mål slik de er fastsatt i traktatens bestemmelser og i Fellesskapets avledede regelverk med hensyn til fri bevegelse, og i samsvar med Kommisjonens politikk for kommersiell kommunikasjon slik det er fastslått i kommisjonsmeldingen med tittelen «Oppfølging av grønnboken om kommersiell kommunikasjon i det indre marked», bør slike hindringer fjernes. Disse hindringene kan fjernes bare ved at det innføres ensartede regler på fellesskapsplan som sikrer et høyt nivå av forbrukervern, og ved at

---

¹ Vedlegg IX nr. 31e var opprinnelig nr. 30d. Det ble renummerert som nr. 31c ved EØS-komiteens beslutning nr. 114/2007 (EUT 2008 L 47, s. 34, og EØS-tillegg 2008 nr. 9, s. 28) og deretter som nr. 31e ved EØS-komiteens beslutning nr. 81/2008 (EUT 2008 L 280, s. 12, og EØS-tillegg 2008 nr. 64, s. 5).

visse juridiske begreper klargjøres på fellesskapsplan i det omfang som er nødvendig for at det indre marked skal virke tilfredsstillende og krav til rettssikkerhet oppfylles.

6) Dette direktiv har derfor som mål en tilnærming av medlemsstatenes lover om urimelig handelspraksis, herunder urimelig reklame, som direkte skader forbrukernes økonomiske interesser og dermed indirekte skader de økonomiske interessene til legitime konkurrenter. I tråd med forholdsmessighetsprinsippet beskytter dette direktiv forbrukerne mot følgene av slike former for urimelig handelspraksis når disse er vesentlige, men erkjenner at virkningen for forbrukerne i enkelte tilfeller er ubetydelig. Det verken omfatter eller berører nasjonal lovgivning om urimelig handelspraksis som skader bare konkurrentenes økonomiske interesser, eller som vedrører transaksjoner mellom næringsdrivende; i samsvar med Fellesskapets regelverk og idet det tas fullt hensyn til nærhetsprinsippet, kan medlemsstatene fortsatt fastsette regler for slik praksis dersom de ønsker det. Heller ikke omfatter eller berører dette direktiv bestemmelser i direktiv 84/450/EØF om reklame som villeder foretak, men ikke forbrukere, og om sammenlignende reklame. Videre berører dette direktiv ikke gjeldende reklame- og markedsføringspraksis som legitim produktplassering, merkedifferensiering eller stimulerende tilbud som rettmessig kan påvirke forbrukernes inntrykk av produkter og påvirke deres atferd uten å redusere deres evne til å treffe en informert beslutning.

11) Det høye konvergensnivået som oppnås ved tilnærmingen av de nasjonale bestemmelser gjennom dette direktiv, skaper et høyt felles nivå for forbrukervern. Dette direktiv fastsetter ett generelt forbud mot de formene for urimelig handelspraksis som endrer forbrukernes økonomiske atferd. Det fastsetter også regler for aggressiv handelspraksis, som for tiden ikke omfattes av regler på fellesskapsplan.

12) Harmoniseringen vil øke rettssikkerheten betydelig for både forbrukere og næringsdrivende. Både forbrukere og næringsdrivende vil kunne forholde seg til ett enkelt regelverk som bygger på klart definerte juridiske begreper som regulerer alle aspekter ved urimelig handelspraksis i hele EU. Virkningen vil være å fjerne hindringer som skyldes forskjelligartede regler for urimelig handelspraksis som skader forbrukernes økonomiske interesser, og å gjøre det mulig å oppnå et indre marked på dette området.

13) For å nå Fellesskapets mål gjennom fjerning av hindringer for det indre marked er det nødvendig å erstatte medlemsstatenes eksisterende og forskjelligartede alminnelige bestemmelser og juridiske prinsipper. Det ene felles generelle forbud som innføres ved dette direktiv, omfatter derfor former for urimelig handelspraksis som endrer forbrukernes økonomiske atferd. For å fremme forbrukernes tillit bør det generelle forbudet gjelde i samme grad for urimelig handelspraksis som forekommer utenfor avtaleforhold mellom en næringsdrivende og en forbruker, som etter inngåelse av en avtale og i forbindelse med oppfyllelse av avtalen. Det generelle forbudet utfylles med regler for de to typene handelspraksis som er klart vanligst, nemlig villedende handelspraksis og aggressiv handelspraksis.

17) For å oppnå større rettssikkerhet er det ønskelig å angi hvilke former for handelspraksis som under alle omstendigheter er urimelige. Vedlegg I inneholder derfor en fullstendig liste over slike former for praksis. Disse er de eneste formene for handelspraksis som kan anses som urimelige uten vurdering i hvert enkelt tilfelle mot bestemmelsene i artikkel 5-9. Listen kan endres bare ved revisjon av dette direktiv.

5. Direktivet artikkel 1, med overskriften «Formål», lyder:

Formålet med dette direktiv er å bidra til at det indre marked fungerer tilfredsstillende, og å oppnå et høyt nivå av forbrukervern gjennom tilnærming av medlemsstatenes lover og forskrifter om urimelig handelspraksis som skader forbrukernes økonomiske interesser.

6. Direktivet artikkel 2 bokstav c), d) og k) fastsetter følgende definisjoner:

[I dette direktiv menes med]

c) «produkt», alle varer eller tjenester, herunder fast eiendom, rettigheter og forpliktelser,

d) «foretaks handelspraksis overfor forbrukere» (heretter også kalt «handelspraksis»), enhver handling, utelatelse, atferd eller framstilling, kommersiell kommunikasjon, herunder reklame og markedsføring, fra en næringsdrivendes side, som er direkte knyttet til å fremme salget av, selge eller levere et produkt til forbrukerne,

k) «transaksjonsbeslutning», enhver beslutning som forbrukeren treffer om hvorvidt, hvordan eller på hvilke vilkår vedkommende kjøper, betaler helt eller delvis, beholder eller avhender et produkt eller utøver en avtalefestet rett knyttet til produktet, enten forbrukeren beslutter å foreta en slik handling eller avstår fra det,

7. Direktivet artikkel 3 nr. 1 til 3 lyder:

1. Dette direktiv får anvendelse på foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere som fastsatt i artikkel 5 før, under og etter en handelstransaksjon knyttet til et produkt.

2. Dette direktiv berører ikke avtaleretten, særlig reglene for kontraktens gyldighet, utforming eller virkning.

3. Dette direktiv berører ikke fellesskapsregler eller nasjonale regler for helse- og sikkerhetsaspekter ved produkter.

8. Direktivet artikkel 4, med overskriften «Det indre marked», lyder:

Medlemsstatene skal verken begrense friheten til å yte tjenester eller det frie varebytte av årsaker som omfattes av det område der dette direktiv tilnærmer bestemmelsene.

9. Direktivet artikkel 5, med overskriften «Forbud mot urimelig handelspraksis», lyder:

1. Urimelig handelspraksis er forbudt.

2. En handelspraksis anses som urimelig dersom

a) den strider mot kravene til yrkesmessig aktsomhet,

og

b) den vesentlig endrer eller er egnet til å endre den økonomiske atferden med hensyn til produktet for gjennomsnittsforkbrukeren som den når eller er rettet mot, eller for gjennomsnittsledlemmet av gruppen dersom en handelspraksis er rettet mot en bestemt gruppe forbrukere.

3. Former for handelspraksis som er egnet til å endre den økonomiske atferden til en klart identifiserbar gruppe av forbrukere som er særlig sårbare for denne praksisen eller det produktet praksisen gjelder på grunn av psykisk eller fysisk svakhet, alder eller godtroenhet på en måte som den næringsdrivende med rimelighet kan forventes å forutse, skal vurderes ut fra perspektivet til et gjennomsnittsledlem av denne gruppen. Dette berører ikke vanlig og rettmessig reklamepraksis der det framsettes overdrevne påstander eller påstander som ikke er ment å oppfattes bokstavelig.

4. En handelspraksis anses særlig som urimelig dersom den

a) er villedende som definert i artikkel 6 og 7,

eller

b) er aggressiv som definert i artikkel 8 og 9.

5. Vedlegg I inneholder en liste over former for handelspraksis som under alle omstendigheter anses som urimelige. Den samme listen får anvendelse i alle medlemsstater og kan endres bare ved revisjon av dette direktiv.

10. Direktivet artikkel 13, med overskriften «Sanksjoner», lyder:

Medlemsstatene skal fastsette sanksjoner for overtredelser av de nasjonale bestemmelser de vedtar for å gjennomføre dette direktiv, og treffe de nødvendige tiltak for å sikre at de anvendes. Sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.

11. Nr. 9 i vedlegg I til direktivet, som har overskriften «Former for handelspraksis som under alle omstendigheter anses som urimelige», og som det vises til i direktivet artikkel 5 nr. 5, lyder:

Villedende handelspraksis

[...]

9. Å hevde eller på annen måte skape inntrykk av at et produkt kan selges lovlig når det ikke kan det.

Nasjonal rett

12. Direktivet er gjennomført i Norge hovedsakelig ved lov 9. januar 2009 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv.² («markedsføringsloven»).

13. Markedsføringsloven § 6 tilsvarende forbudet mot urimelig handelspraksis fastsatt i direktivet artikkel 5. Første, andre og femte ledd i markedsføringsloven § 6 lyder:

Urimelig handelspraksis er forbudt.

En handelspraksis er urimelig dersom den strider mot god forretningsskikk overfor forbrukere og er egnet til vesentlig å endre forbrukernes økonomiske atferd slik at de treffer beslutninger de ellers ikke ville ha truffet.

[...]

Departementet fastsetter i forskrift de formene for handelspraksis som under enhver omstendighet skal anses som urimelige.

14. Markedsføringsloven § 43 første og andre ledd lød på tidspunktet for Markedsrådets vedtak slik:

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av forskrift gitt i medhold av [...] § 6 femte ledd [...], som enten anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan det fastsettes et overtredelsesgebyr som den som vedtaket retter seg mot, skal betale.

Ved fastsettelse av gebyrets størrelse skal det legges vekt på overtredelsens grovhet, omfang og virkninger.

15. Paragraf 1 i forskrift 1. juni 2009 nr. 565 om urimelig handelspraksis³ («forskriften») gjennomfører vedlegg I til direktivet. Forskriften § 1 nr. 9 lyder:

Følgende former for handelspraksis anses under alle omstendigheter som urimelige:

Villedende handelspraksis

[...]

9. Å hevde eller på annen måte skape inntrykk av at en ytelse kan selges lovlig når den ikke kan det.

16. Den anmodende domstol bemerker at overtredelse av en forskrift gitt i medhold av markedsføringsloven § 6 femte ledd, gir grunnlag for å ilegge overtredelsesgebyr. Vedtak

---

² Lov 9. januar 2009 nr. 2 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven). Alle engelske oversettelser av nasjonale bestemmelser er uoffisielle.

³ Forskrift 1. juni 2009 nr. 565 om urimelig handelspraksis.

kan også rettes mot personer som medvirker til overtredelsen, herunder daglig leder, styreleder eller andre personer som har medvirket til overtredelsen gjennom sin stilling i et foretak, jf. markedsføringsloven § 39 andre ledd. I tillegg er det et krav om at overtredelsen må være forsettlig eller uaktsom, og at overtredelsen må være gjentatt eller vesentlig.

17. Overtredelsesgebyret utmåles etter en konkret vurdering i det enkelte tilfelle. Et overordnet prinsipp er at overtredelsesgebyret bør settes så høyt at det ikke skal lønne seg økonomisk å begå lovbrudd. Overtredelsesgebyr er i norsk rett ansett for å utgjøre straff etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 7.

Britisk rett

18. London Olympic Games and Paralympic Games Act 2006 («LOGA 2006») utgjorde gjeldende regelverk og fastsatte «controls over marketing in connection with the Games, including the protection of Olympic intellectual property, restrictions on commercial association with the Games, the prohibition [...] of ticket touting in connection with Olympic events».⁴

19. LOGA 2006 § 31, med overskriften «Sale of tickets», forbød videresalg av billetter til OL i London i 2012 av andre enn autoriserte forhandlere. Den lyder som følger:

(1) A person commits an offence if he sells an Olympic ticket —

(a) in a public place or in the course of a business, and

(b) otherwise than in accordance with a written authorisation issued by the London Organising Committee.

(2) For the purposes of subsection (1) —

(a) “Olympic ticket” means anything which is or purports to be a ticket for one or more London Olympic events,

(b) a reference to selling a ticket includes a reference to —

(i) offering to sell a ticket,

(ii) exposing a ticket for sale,

(iii) advertising that a ticket is available for purchase, and

---

⁴ Forklarende noter til LOGA 2006, punkt 4, tilgjengelig på <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/12/notes/division/2>.

(iv) giving, or offering to give, a ticket to a person who pays or agrees to pay for some other goods or services, and

(c) a person shall (without prejudice to the generality of subsection (1)(a)) be treated as acting in the course of a business if he does anything as a result of which he makes a profit or aims to make a profit.

(3) A person does not commit an offence under subsection (1) by advertising that a ticket is available for purchase if—

(a) the sale of the ticket if purchased would be in the course of a business only by reason of subsection (2)(c), and

(b) the person does not know, and could not reasonably be expected to discover, that subsection (2)(c) would apply to the sale.

(4) A person does not commit an offence under subsection (1) (whether actual or inchoate) only by virtue of making facilities available in connection with electronic communication or the storage of electronic data.

(5) Where a person who provides services for electronic communication or for the storage of electronic data discovers that they are being used in connection with the commission of an offence under subsection (1), the defence in subsection (4) does not apply in respect of continued provision of the services after the shortest time reasonably required to withdraw them.

(6) A person guilty of an offence under subsection (1) shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding [£20,000]⁵.

(7) Section 32(2)(b) of the Police and Criminal Evidence Act 1984 (c. 60) (power to search premises) shall, in its application to the offence under subsection (1) above, permit the searching of a vehicle which a constable reasonably thinks was used in connection with the offence.

(8) Subsection (9) applies where a person in Scotland is arrested in connection with the commission of an offence under subsection (1).

(9) For the purposes of recovering evidence relating to the offence, a constable in Scotland may without warrant enter and search—

(a) premises in which the person was when arrested or immediately before he was arrested, and

(b) a vehicle which the constable reasonably believes is being used or was used in connection with the offence.

---

⁵ Ord i § 31(6) erstattet med virkning fra 14. februar 2012 ved London Olympic Games and Paralympic Games (Amendment) Act 2011 § 3(1). Før denne endring var ordlyden «level 5 on the standard scale».

(10) Subsection (9) is without prejudice to any power of entry or search which is otherwise exercisable by a constable in Scotland.

(11) The London Organising Committee shall make arrangements for the grant of authorisations under subsection (1)(b); and the arrangements may, in particular —

(a) make provision about charges;

(b) enable the Committee to exercise unfettered discretion.

(12) In this section a reference to a London Olympic event includes a reference to an event held by way of a pre-Olympic event in accordance with arrangements made by the London Organising Committee in pursuance of paragraph 7 of the Bye-Law to Rule 49 of the Olympic Charter.

20. LOGA 2006 § 41 nr. 5, med overskriften «Extent and application», lyder som følger:

(5) Section 31 shall apply in respect of anything done whether in the United Kingdom or elsewhere.

21. London Organising Committee of the Olympic Games («LOCOG»), et selskap med den britiske selskapsformen «company limited by guarantee», ble opprettet av den britiske regjering, som hadde ansvar for å organisere, markedsføre og gjennomføre OL i London i 2012. Avsnitt 78 i den forklarende note til LOGA 2006 § 31 fastsetter: «LOCOG is required to establish a system for granting written authorisations to official ticket sellers. It will be allowed to charge for such authorisations and will be entitled to exercise unfettered discretion in deciding whether or not to authorise vendors.»

22. Punkt 17 og 18 i LOCOGs vilkår lød i utdrag som følger (uthevet i original):

Transfer, resale and use of Tickets

17.1 Tickets shall not be purchased or obtained from or through any Person other than directly from LOCOG or an ATR [Authorised Ticket Reseller]. Tickets purchased or obtained from or through Persons other than directly from LOCOG or an ATR and otherwise in accordance with these Terms and Conditions shall be VOID and may be SEIZED or CANCELLED WITHOUT REFUND OR ENTRY TO A SESSION.

17.2 Save as set out at clauses 17.3 and 17.4 below, Tickets are STRICTLY NON-TRANSFERABLE and MUST NOT BE SOLD nor advertised for sale whether on the internet, in newspapers or elsewhere.

17.3 If more than one Ticket is issued to a Purchaser, those Tickets may only be used by the Purchaser and a family member, friend or colleague who is known to the Purchaser personally and who is intended to accompany the Purchaser to a Session. The transfer of a Ticket in this manner shall not contravene clauses 17.1 and 17.2 PROVIDED THAT:

17.3.1 Such a transfer takes place without payment or benefit in excess of the face value of the Ticket

17.3.2 Such a transfer is subject to these Terms and Conditions; and

17.3.3 A Purchaser will provide the name and address (and any other identification details, as required by LOCOG) of those who are intended to accompany them if asked at any time by any official, steward or employee of LOCOG or the Venue owner or any police officer.

[...]

17.7 All Ticket Holders are advised that, under s.31 of the London Olympic Games and Paralympic Games Act 2006, it is a CRIMINAL OFFENCE to sell a Ticket in a public place or in the course of business and otherwise than in accordance with the authorisation of LOCOG. Ticket Holders are referred to <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/12/section/31>.

Void Tickets

18.1 Any Ticket obtained in breach of these Terms and Conditions shall be void and all rights conferred or evidenced by such Ticket shall be nullified.

18.2 Any Person seeking to use a Ticket obtained in breach of these Terms and Conditions in order to gain entry to or remain at a Session may be considered to be a trespasser and may be liable to be ejected and liable to legal action.

III Faktum og saksgang

23. Euroteam AS («Euroteam») var et selskap som drev markedsføring og videresalg av billetter til idretts- og kulturarrangementer utenfor Norge. Den ankende part var styreleder og eeneier i Euroteam frem til selskapet ble avvirket 6. september 2012. Selskapet kjøpte billetter fra ulike kilder, herunder arrangører, samt offisielle forhandlere, og videresolgte disse til profesjonelle aktører og privatpersoner i Norge og utenlands.

24. Utsalgsprisen på billettene som Euroteam videresolgte, var ofte høyere enn utsalgsprisen fra arrangørens side. Etersom det kun ble videresolgt billetter til arrangementer i andre land enn Norge, ble virksomheten ikke rammet av lov 29. juni 2007 nr. 86 om forbud mot prispåslag ved videresalg av billetter til idretts- og kulturarrangementer, som kun forbyr slikt videresalg til arrangementer i Norge.⁶

25. Euroteam markedsførte billetter til De olympiske og paralympiske leker i London i 2012 («OL i London 2012»). Den 8. juni 2011 mottok Euroteam et brev fra Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité («NIF»). NIF forvalter rettighetene til Den internasjonale olympiske komité («IOC») i Norge. I brevet ble det anført at salg av

---

⁶ Lov 29. juni 2007 nr. 86 om forbud mot prispåslag ved videresalg av billetter til kultur- og idrettsarrangementer – «svartebørsloven».

billetter til OL i London i 2012 kun var tillatt for autoriserte forhandlere, at billetter overdratt i strid med vilkårene var ugyldige, og at bruk av slike var å anse som «ulovlig inntrengning og straffbar eiendoms-krenkelse». Videre fremgikk det at slikt videresalg var straffbart etter LOGA 2006 § 31.

26. Euroteam bestred at salgsvirksomheten var ulovlig, men ba likevel om mer informasjon fra NIF. I saken for den nasjonale domstol anfører Euroteam at selskapet etter å ha mottatt dette brev la inn en sperre på sine nettsider for å hindre at folk med britisk IP-adresse kunne kjøpe billetter. Dette bestrides av den norske stat, som mener det er sannsynliggjort at det også etter tidspunktet sperren ble innført ble solgt billetter til britiske forbrukere.

27. Den 6. juli 2012 sendte IOC, LOCOG og NIF klage til Forbrukerombudet mot Euroteam og relaterte selskaper. Klagen gjaldt påståtte brudd på markedsføringsloven § 7, § 8 og § 6 gjennom markedsføring og salg av billetter til OL i London i 2012 i strid med arrangørens vilkår og lovgivningen i Storbritannia.

28. Den 24. juli traff High Court of England and Wales (Queen's Bench Division) en midlertidig avgjørelse der Euroteam og den ankende part ble pålagt å avstå fra å tilby billetter til OL i London i 2012 for salg på en rekke internettsider, samt fra å gi inntrykk av at de lovlig kunne selge billetter til arrangementet.

29. Den 6. september 2012 ble Euroteam tatt under behandling som konkursbo. Av innberetning av 21. september 2012 fremgikk det at det var rettet flere krav mot selskapet for manglende levering av billetter, blant annet til OL i London i 2012.

30. Den 17. august 2012 mottok den ankende part varsel fra Forbrukerombudet om at saken ville forelegges Markedsrådet. I sitt vedtak av 19. februar 2013, med hjemmel i markedsføringsloven § 43, ila Markedsrådet Andreas Gyrré et overtredelsesgebyr på kr 200 000 for brudd på markedsføringsloven § 6, jf. forskriften § 1 nr. 9.

31. Den 15. mars 2013 avsa High Court of England and Wales (Queen's Bench Division) endelig avgjørelse i saken om Euroteam og den ankende part, med i det vesentlige samme resultat som den midlertidige avgjørelse.

32. Ved stevning av 26. april 2017 brakte den ankende part Markedsrådets vedtak inn for Oslo tingrett for delvis overprøving av vedtaket. Tingretten avsa dom i saken 31. oktober 2017. Tingretten frifant den norske stat og dømte den ankende part til å erstatte statens sakskostnader. Tingretten uttalte:

[P]å det tidspunktet da Euroteam markedsførte og solgte billetter, var den britiske loven fortsatt i kraft, og den ble håndhevet av britiske myndigheter. Uavhengig av hva som senere måtte bli fastslått om lovens eventuelle motstrid med EU-retten, var det på den tiden da

Euroteam markedsførte og solgte billetter ulovlig for dem etter britisk rett å gjøre dette, og denne ulovligheten innebar en reell usikkerhet og risiko for forbrukerne.

Både bestemmelsens ordlyd og formålet bak bestemmelsen tilsier at selger ikke kan se bort fra informasjonsplikten om en slik ulovlighet, selv om selger selv mener loven er i strid med EU-retten.

33. Den anmodende domstol bemerker at tingretten for øvrig ikke så noen grunn til å gå nærmere inn på partenes anførsler om mulig motstrid med EU-retten. Tingrettens dom ble anket inn for Borgarting lagmannsrett. Den 15. juni 2018 besluttet Borgarting lagmannsrett å forelegge saken for EFTA-domstolen. Anmodningen var datert 10. september 2018 og ble registrert ved EFTA-domstolen 3. januar 2019.

34. Borgarting lagmannsrett har forelagt EFTA-domstolen følgende spørsmål:

I. Skal europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere i det indre marked, vedlegg 1, punkt 9 forstås slik at det omfatter tilfeller der en næringsdrivende hevder eller på annen måte skaper inntrykk av at en ytelse kan selges lovlig, når det foreligger en lovbestemmelse som f.eks. London Olympic Games and Paralympic Act 2006 i en EØS-stat som fastslår at ytelsen ikke kan selges lovlig og som håndheves etter nasjonal rett?

a. Er det av betydning for vurderingen om forbudet foreligger i den EØS-stat der ytelsen skal benyttes, men ikke foreligger i staten der ytelsen selges?

b. Er det av betydning for vurderingen om det i tid etter salget fastslås at forbudet var i strid med EØS-retten?

II. Dersom det er av betydning for vurderingen etter direktiv 2005/29/EF vedlegg 1, punkt 9 å fastslå om forbudet i nasjonal rett er i strid med EØS-rettslige regler:

a. Utgjør forbud mot videresalg av slike billetter som i London Olympic Games and Paralympic Act 2006 en regulering av handelspraksis som faller inn under direktiv 2005/29/EF om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere i det indre marked?

b. Utelukker direktivet nasjonale forbud mot videresalg, som f.eks. London Olympic Games og Paralympic Act 2006, når slike forbud ikke bare ivaretar forbrukerhensyn, men også andre hensyn, som f.eks. sikkerhetshensyn?

c. Dersom det er nødvendig å avklare om restriksjoner på videresalg av billetter til idrettsarrangementer som for eksempel OL er i strid med EØS-avtalens grunnfriheter, herunder EØS-avtalen artikkel 11 og 36: Hvilke kriterier skal den nasjonale domstol legge til grunn for vurderingen av om

slike restriksjoner er egnede og nødvendige for å nå legitime hensyn som forbrukervern og sikkerhet?

IV Skriftlige innlegg

35. I medhold av artikkel 20 i EFTA-domstolens vedtekter og artikkel 97 i EFTA-domstolens rettergangsordning er skriftlige innlegg inngitt av:

- den ankende part, representert ved advokatene Monica Syrdal og Dag Sørli Lund,
- den norske stat, representert ved advokatene Arne Johan Dahl og Ketil Bøe Moen, Regjeringsadvokaten, som partsrepresentanter,
- Irland, representert ved Maria Browne, Chief State Solicitor, og advokatene Gemma Hodge og Anthony Joyce, som partsrepresentanter, bistått av advokat Margaret Gray,
- Storbritannia, representert ved Zoe Lavery, Government Legal Department, som partsrepresentant, og advokat Anneli Howard,
- EFTAs overvåkingsorgan («ESA»), representert ved Ingibjörg-Ólöf Vilhjálmisdóttir, Erlend Møinichen Leonhardsen, Claire Simpson, Catherine Howdle og Carsten Zatschler, medlemmer av ESAs juridiske avdeling, som partsrepresentanter, og
- Europakommisjonen («Kommisjonen»), representert ved Napoleón Ruiz García og Inese Rubene, medlemmer av Kommisjonens juridiske tjeneste, som partsrepresentanter.

V Sammendrag av fremsatte anførsler

Den ankende part

36. Den ankende part anfører at spørsmål 2a og 2b i det vesentlige gjelder anvendelsen av direktivet, og behandler disse først. Han behandler så spørsmål 1. Den ankende part ser ikke behov for å fremsette anførsler med hensyn til spørsmål 2c.

Spørsmål 2a og 2b

37. Den ankende part er uenig i den norske stats tolkning av direktivet artikkel 2 bokstav d), at et krav om forhåndstillatelse for å kunne selge visse produkter ikke utgjør en «handling, utelatelse, atferd eller framstilling, kommersiell kommunikasjon», og dermed ikke utgjør en «handelspraksis».

38. Den ankende part gjør gjeldende at Den europeiske unions domstol («EU-domstolen») i *Köck* fant at en bestemmelse i nasjonal lovgivning som forbyr, og fastsetter sanksjoner for, en handelspraksis som det ikke er gitt tillatelse til, faller inn under direktivets virkeområde.⁷ Spørsmålet om direktivet får anvendelse vil avhenge av om den ankende parts praksis med videresalg av billetter utgjør handelspraksis som definert i direktivet artikkel 2 bokstav d), og ikke av om et krav om forhåndstillatelse utgjør en «handling, utelatelse, atferd eller framstilling, kommersiell kommunikasjon».⁸

39. Den ankende part anfører at praksisen med å markedsføre og videreselge billetter til idretts- og kulturarrangementer må anses å utgjøre en handelspraksis etter direktivet artikkel 2 bokstav d). Han gjør gjeldende at dette synes å være akseptert av den norske stat siden både britiske og norske myndigheter støttet seg på bestemmelser som gjennomfører direktivets vedlegg I nr. 9 ved sanksjoneringen mot den ankende part. Argumentet om at praksisen med videresalg av billetter utgjør «handelspraksis» etter direktivet artikkel 2 bokstav d), underbygges ytterligere i et skriftlig svar gitt fra Europakommissær Jourová.⁹

40. Den ankende part anfører at det neste spørsmål som må besvares, er om LOGA 2006 § 31 faller inn under direktivets virkeområde. Han gjør gjeldende at bare nasjonale bestemmelser som gjelder handelspraksis som kun skader konkurrenter er utelukket fra direktivets virkeområde.¹⁰

41. Slik den ankende part ser det, synes det uomtvistet at et av målene med LOGA 2006 § 31 er å beskytte forbrukerne.¹¹ Derfor utgjør LOGA 2006 § 31, som medfører straffansvar for overtredelse av forbudet mot en form for handelspraksis som det på forhånd ikke er gitt tillatelse til, et tiltak som skal bekjempe urimelig handelspraksis som skader forbrukernes interesser. Bestemmelsen faller dermed inn under direktivets virkeområde.

Spørsmål 1

42. Etter å ha fastslått at direktivet kommer til anvendelse, behandler den ankende part tolkningen av direktivets vedlegg I nr. 9. Den ankende part gjør gjeldende at videresalg av billetter ikke står på listen over former for handelspraksis i vedlegg I som alltid skal anses som urimelige.

43. Med henvisning til direktivet artikkel 5 nr. 5 gjør den ankende part gjeldende at EØS/EFTA-statene ikke ensidig kan utvide listen over forbudte former for handelspraksis

---

⁷ Det vises til dom 17. januar 2013 i *Köck*, C-206/11, EU:C:2013:14, avsnitt 33.

⁸ Det vises til dommen i *Köck*, som omtalt over, avsnitt 26 og 27.

⁹ Det vises til Jourovás svar 3. oktober 2016 på vegne av Kommissjonen, E-005027/2016(ASW), tilgjengelig på: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2016-005027-ASW_EN.html?redirect.

¹⁰ Det vises til dommen i *Köck*, som omtalt over, avsnitt 29 og 30, og generaladvokat Trstenjaks uttalelse i *Mediaprint*, C-540/08, EU:C:2010:161, avsnitt 54.

¹¹ Det vises til Stuyck, «The Court of Justice and the Unfair Commercial Practices Directive», *Common Market Law Review*, Volume 52, 2015, s. 721–752, på s. 729.

i vedlegg I til direktivet. Dette ville medført en omgåelse av den størst mulige grad av harmonisering som direktivet har til formål å oppnå, og vanskeliggjør dermed målet om rettssikkerhet.¹² Bare om en handelspraksis kan anses å omfattes av et av tilfellene oppført i vedlegg I til direktivet, kan den anses å være forbudt uten en nærmere vurdering.¹³ Ellers må det undersøkes «whether it constitutes one of the regulated instances of the general clause – misleading or aggressive commercial practices».¹⁴

44. Følgelig har EØS/EFTA-statene ikke anledning til å utvide listen over forbudte former for handelspraksis i vedlegg I til direktivet, som imidlertid er nøyaktig det LOGA 2006 § 31 gjør.

45. Den ankende part gjør gjeldende at videresalg av billetter ikke faller inn under de to kategorier av handelspraksis som ifølge Kommisjonen omfattes av direktivets vedlegg I nr. 9. Den første kategori gjelder praksis i forbindelse med produkter eller tjenester hvis salg under enhver omstendighet er forbudt eller ulovlig (som salg av illegale rusmidler). Den andre kategori gjelder produkter eller tjenester som ikke er ulovlige, men som bare kan markedsføres eller selges lovlig på visse vilkår og/eller med visse begrensninger (som pakkereiser).¹⁵

46. Den ankende part gjør gjeldende at lovligheten av videresalg av billetter varierer i EØS.¹⁶ Derfor faller det ikke inn under den første kategori, da det ikke er ulovlig «under enhver omstendighet». Når det gjelder den andre kategori finnes det, i motsetning til hva som er tilfelle for pakkereiser, ikke noe harmonisert EU-regelverk som regulerer praksisen med videresalg av billetter.¹⁷ Slik den ankende part ser det, er en konkret vurdering nødvendig for at videresalg av billetter skal kunne anses som urimelig handelspraksis.

47. Den ankende part anfører at den tolkning den norske stat legger til grunn, ville ha tillatt EØS/EFTA-statene å innføre nasjonale forbud, som forbudet fastsatt i LOGA 2006 § 31, og deretter straffe overtredelser av forbudene med henvisning til direktivets vedlegg I nr. 9, noe som i sin tur ville undergrave totalharmoniseringen og rettssikkerheten

---

¹² Det vises til uttalelse fra generaladvokat Trstenjak i *VTB-VAB*, C-261/07, EU:C:2008:581, fotnote 37.

¹³ Det vises til Abbamonte, «The Unfair Commercial Practices Directive and its General Prohibitions» i Weatherill og Bernitz (red.): *The Regulation of Unfair Commercial Practices under EC Directive 2005/29*, 2007, s. 21; og Stuyck, «The Court of Justice and the Unfair Commercial Practices Directive», *Common Market Law Review*, Volume 52, 2015, s. 721–752, på s. 727.

¹⁴ Det vises til uttalelse fra generaladvokat Trstenjak i *Köck*, C-206/11, EU:C:2012:543, avsnitt 74.

¹⁵ Europakommisjonens arbeidsdokument (SWD(2016) 163 final): *Guidance on the implementation/application of Directive 2005/29/EC on unfair commercial practices*, s. 80.

¹⁶ Det vises til vedlegg I til den ankende parts prosesskriv: European Consumer Centre France: The resell of tickets in the EU: forbidden or allowed?, <https://www.europe-consommateurs.eu/en/news-and-alerts/sports-and-events/the-resell-of-tickets-in-the-euforbidden-or-allowed/>.

¹⁷ Det vises til Jourovas svar 3. oktober 2016 pa vegne av Kommisjonen, E-005027/2016(ASW), tilgjengelig pa: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2016-005027-ASW_EN.html?redirect.

direktivet tar sikte på. I sin ytterste logiske konsekvens ville dette i praksis gjøre resten av vedlegg I, og faktisk hele direktivet, blottet for mening.

48. Følgelig anfører den ankende part at direktivets vedlegg I nr. 9 ikke kan forstås slik at det omfatter tilfelle der en næringsdrivende hevder eller på annen måte skaper inntrykk av at et produkt kan selges lovlig når det i en EØS-stat foreligger en lovbestemmelse, som for LOGA 2006 § 31, som fastsetter at produktet ikke kan selges lovlig, og som håndheves etter nasjonal rett.

49. Den ankende part anmoder EFTA-domstolen om å besvare de forelagte spørsmål på følgende måte:

1. Nr 9 i vedlegg I til europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked kan ikke forstås slik at det omfatter tilfelle der en næringsdrivende hevder eller på annen måte skaper inntrykk av at et produkt kan selges lovlig når det i en EØS-stat foreligger en lovbestemmelse, som for eksempel i London Olympic Games and Paralympic Act 2006, som fastsetter at produktet ikke kan selges lovlig, og som håndheves etter nasjonal rett.

Den norske stat

50. Den norske stat bemerker at partene i den foreliggende sak har grunnleggende forskjellige tilnærminger til spørsmålene den anmodende domstol har stilt, særlig med hensyn til spørsmål 1. Etter statens oppfatning vil et avgjørende moment i vurderingen av direktivets vedlegg I nr. 9 være at bestemmelsen ikke direkte regulerer lovligheten av salget av det aktuelle produkt, men gjelder informasjonen den næringsdrivende gir forbrukerne i forbindelse med salget.¹⁸ Lovligheten av salget av et produkt kan typisk reguleres av sekundær EU/EØS-rett, nasjonal lovgivning eller ved avtale. Uansett understreker den norske stat at den ikke søker å håndheve LOGA 2006 på sitt territorium.

51. Den norske stat anfører at ved Euroteams unnlattelse av å gi forbrukerne informasjon om at salget av OL-billetter i Storbritannia var ulovlig, til tross for at Euroteam, som var eid av den ankende part, var helt innforstått med lovgivningen, har den ankende part medvirket til overtredelse av direktivets vedlegg I nr. 9. Dette er grunnlaget for de omtvistede deler av Markedsrådets vedtak.

52. Den norske stat gjør gjeldende at svaret på spørsmål 1 avhenger av tolkningen av formuleringen «selges lovlig» i direktivets vedlegg I nr. 9. Dersom en næringsdrivende opplyser overfor en forbruker at salget av OL-billetter er ulovlig, men partene likevel bestemmer seg for å gjennomføre transaksjonen, ville dette i prinsippet ikke være i strid med forskriften § 1 nr. 9 siden forbrukeren da ville ha fått tilstrekkelig informasjon.

---

¹⁸ Det vises til Europakommisjonens arbeidsdokument (SWD(2016) 163 final): *Guidance on the implementation/application of Directive 2005/29/EC on unfair commercial practices*, pkt. 4.1.

53. Den norske stat anfører at formuleringen «selges lovlig» i direktivets vedlegg I nr. 9 viser til salgets rettslige status. I prinsippet viser uttrykket til alle typer regler som har betydning for salgets status, herunder offentlig- og privatrettslige regler.¹⁹ Selv om formuleringen «selges lovlig» i prinsippet viser til mange forskjellige rettsregler, er den konkrete regel som vurderingen i saken for den anmodende domstol gjelder LOGA 2006 § 31.

Spørsmål 1a

54. Den norske stat anfører at formuleringen «selges lovlig» i direktivets vedlegg I nr. 9 ikke innebærer noen grenser for dens geografiske virkeområde. Formuleringen må tolkes slik at den viser til salgets rettslige status både der produktet blir brukt, og der produktet blir solgt. OL-billettene kunne bare brukes i Storbritannia, og LOGA 2006 § 31 gjaldt salg av disse billetter uansett hvor de ble solgt. I faktisk henseende ligner dette på en situasjon der salget var ulovlig i hele EØS.²⁰ Denne tolkning har støtte i direktivets underliggende formål som fastsatt i artikkel 1. Legges en annen tolkning til grunn, vil forbrukere kunne bli gitt forskjellige opplysninger i forbindelse med kjøp av det samme produkt for bruk på samme sted, utelukkende basert på hvor i EØS transaksjonen fant sted. Dette ville føre til forskjellig nivå av forbrukervern i strid med direktivets formål.

Spørsmål 1b

55. Den norske stat anfører at dette spørsmål må besvares benektende. Formuleringen «selges lovlig» må forstås slik at den viser til den nasjonale lovgivning som gjaldt og ble håndhevet på salgstidspunktet, som det fremgår av definisjonen i direktivet artikkel 2 bokstav d). Dette gjelder uten hensyn til om det senere skulle bli slått fast at den nasjonale regel var uforenlig med EU-retten. Denne tolkning følger av selve formuleringens ordlyd og av direktivets struktur og kontekst. Videre regulerer ikke direktivets vedlegg I nr. 9 direkte lovligheten av salget, men gjelder den informasjon den næringsdrivende gir til forbrukerne i forbindelse med det aktuelle salg, uten hensyn til en potensiell etterfølgende domstolsprøving. Den handelspraksis som er forbudt etter nr. 9, er for en næringsdrivende å «hevde eller på annen måte skape inntrykk» av at et salg er lovlig når det ikke er det. I denne forbindelse har bestemmelsene i direktivets vedlegg I blitt tolket med en viss grad av fleksibilitet for å sikre at de er virkningsfulle.²¹

56. Den norske stat gjør videre gjeldende at en næringsdrivende ikke bare kan vise til sin egen påstand om at den direkte virkning av EU-retten gjør en bestemmelse ulovlig, for å unngå å gi forbrukeren de opplysninger denne ellers ville hatt rett til på tidspunktet for salget. Dersom det ikke var slik, ville hele risikoen for salgets lovlighet ha blitt veltet over

---

¹⁹ Samme sted.

²⁰ Samme sted.

²¹ Det vises til dom 18. oktober 2012 i *Purely Creative m.fl.*, C-428/11, EU:C:2012:651, og generaladvokat Bobeks uttalelse i *Kirchstein*, C-393/17, EU:C:2018:918, avsnitt 149.

på forbrukeren uten at forbrukeren ville ha fått tilstrekkelige informasjon. Den nasjonale lovgivning blir heller ikke mindre relevant bare fordi en næringsdrivende påstår at bestemmelsen er ulovlig. I dette tilfelle er kjøpet av billetter fra uautoriserte forhandlere i seg selv ulovlig og setter forbrukeren i en situasjon der han risikerer å ikke komme inn på arrangementet som billetten ble kjøpt for. Virkningen av å utelate opplysninger om lovligheten av kjøpet er for alle praktiske formål uopprettelig etter at salget er gjennomført, og det finnes kanskje ingen effektive klagemuligheter etter salget.

57. Videre anfører den norske stat at selv om en domstol senere skulle gi den næringsdrivende medhold i at lovgivningen som gjør salget ulovlig, i seg selv var ulovlig, ville dette ikke eliminere den faktiske risiko forbrukeren står overfor forut for denne vurdering, for eksempel risikoen for ikke å slippe inn på det aktuelle OL-arrangement. I alle tilfelle er et krav om å gi forbrukerne tilstrekkelig informasjon rimelig overfor forbrukeren og påfører ikke den næringsdrivende byrdefulle krav.

58. I den foreliggende sak ville vedlegg I nr. 9 ikke ha kommet til anvendelse dersom forbrukerne hadde blitt opplyst om LOGA 2006 § 31 og likevel bestemt seg for å gjennomføre kjøpet, for da kunne det ikke sies om den næringsdrivende at han hadde «hevde[t] eller på annen måte skap[t] inntrykk» av at salget var lovlig. Å tilbakeholde informasjon overfor en forbruker om lovligheten av et produkt utgjør en handelspraksis som under alle omstendigheter må anses som urimelig, som fastsatt i direktivets vedlegg I, og denne atferd er alene tilstrekkelig til å vise at det foreligger overtredelse av nr. 9. En naturlig språklig forståelse av ordlyden i nr. 9 tilsier at den gjelder alle former for ulovlighet, enten det er etter EU-retten eller etter lovgivning vedtatt av en medlemsstat. En slik tolkning ville være i tråd med direktivets formål som fastsatt i artikkel 1.

Spørsmål 2

59. Den norske stat anfører at skulle EFTA-domstolen svare benektende på spørsmål 1a, men bekreftende på spørsmål 1b, vil også spørsmål 2 måtte besvares. Slik staten ser det, er det premiss for spørsmål 2 at EFTA-domstolen finner det nødvendig å vurdere om LOGA 2006 § 31 er i strid med EØS-retten. Ved spørsmål 2a og 2b spør den anmodende domstol om LOGA 2006 § 31 utgjør regulering av en handelspraksis som omfattes av direktivet, og om direktivet er til hinder for slik lovgivning. Dersom enten spørsmål 2a eller 2b besvares benektende, må spørsmål 2c besvares, noe som krever en vurdering av om restriksjoner på videresalg av billetter til idrettsarrangementer som OL i London i 2012 er i strid med de grunnleggende friheter etter EØS-avtalen.

60. Ifølge den norske stat er det et særtrekk ved denne sak at de regler søksmålet fra den næringsdrivende gjelder, ikke er regler vedtatt av den stat som er part i saken. Det er av særlig betydning at Storbritannia ikke vil være representert i saken for de nasjonale domstoler, som vil måtte vurdere det aktuelle tiltak i lys av EFTA-domstolens veiledning. Dette er noe både EFTA-domstolen og de nasjonale domstoler må ta hensyn til, særlig i

vurderingen av legitimiteten, egnetheten/konsistensen og nødvendigheten av de mål det aktuelle tiltak forfølger.

Spørsmål 2a

61. Spørsmålet er om LOGA 2006 § 31 regulerer en handelspraksis eller ikke. Den norske stat bemerker at direktivets virkeområde er regulert i artikkel 3. Artikkel 3 nr. 1 fastsetter at direktivet får anvendelse på foretaks handelspraksis overfor forbrukere. Begrepet «foretaks handelspraksis overfor forbrukere» er definert i direktivet artikkel 2 bokstav d). Begrepet «handelspraksis» synes å vise til atferd fra den næringsdrivendes side som er «direkte knyttet» til å fremme salget av, selge eller levere et produkt. Dette fremgår av direktivets bestemmelser, særlig artikkel 5 til 9, og nr. 1 til 31 i direktivets vedlegg I. Dette tyder på at kravene knyttet til selve salget, som ikke angår en bestemt næringsdrivendes praksis, ikke faller inn under direktivets virkeområde. Denne tolkning understøttes av direktivet artikkel 3 nr. 8 og betraktning 9 i fortalen. På samme måte gjelder vilkårene nevnt i direktivet artikkel 3 nr. 8 ikke den næringsdrivendes praksis i forbindelse med et salg, men selve salget. Dersom formålet med direktivet var fullstendig regulering av alle situasjoner der et salg forutsatte en eller annen form for tillatelse i EØS, ville man nettopp forventet at dette fremgikk av direktivets bestemmelser, men det gjør det ikke. Selv om direktivets virkeområde ikke omfatter selve godkjenningsordningen, vil direktivet selvfølgelig få full anvendelse på enhver handelspraksis knyttet til markedsføring eller salg av slike produkter.

62. Direktivets virkeområde er bredt med hensyn til foretaks handelspraksis overfor forbrukere, men det bør ikke utvides til å omfatte alle andre sider ved kommersiell virksomhet som innebærer å tilby produkter til forbrukere.²² EFTA-domstolen anmodes om å gjøre det klart at begrepet «handelspraksis» ikke omfatter lovfestede krav knyttet til selve salget, men bare de former for salgpraksis som den næringsdrivende benytter.

63. LOGA 2006 § 31 gjelder videresalg av OL-billetter i næringsvirksomhet uten tillatelse. Etter LOGA 2006 var slikt salg ulovlig og straffbart. Ifølge den norske stat gjorde LOGA 2006 § 31 salg av OL-billetter på offentlig sted eller i næringsvirksomhet uten tillatelse ulovlig uten hensyn til eventuell urimelig handelspraksis fra den næringsdrivendes side. Følgelig synes LOGA 2006 § 31 å være en godkjenningsordning som faller utenfor direktivets virkeområde.

---

²² Det vises til dom 9. november 2010 i *M ediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag*, C-540/08, EU:C:2010:660, avsnitt 21 til 24, og generaladvokat Bobeks uttalelse i *Kirchstein*, C-393/17, EU:C:2018:918, avsnitt 133.

Spørsmål 2b

64. Den norske stat gjør gjeldende at dette spørsmål bare må besvares hvis EFTA-domstolen finner at LOGA 2006 § 31 utgjorde regulering av handelspraksis som faller inn under direktivets virkeområde.

65. Den norske stat anfører at direktivet ikke får anvendelse på tiltak som for eksempel LOGA 2006 § 31, som forbyr billettsalg uten tillatelse. Det følger av direktivet artikkel 4 at reglene om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere ble fullstendig harmonisert på fellesskapsplan ved direktivet, og EØS-statene kan ikke vedta strengere regler enn de regler som er fastsatt i direktivet.²³ De eneste former for handelspraksis som etter nasjonal lovgivning kan anses som urimelige uten en konkret vurdering opp mot bestemmelsene i direktivet artikkel 5 til 9, er de som er oppført i direktivets vedlegg I.²⁴ Den harmoniserende virkning av direktivet gjelder imidlertid bare nasjonale regler som har som mål å verne forbrukernes økonomiske interesser.

66. Når det gjelder direktivet artikkel 1, artikkel 3 nr. 3 og betraktning 7 i fortalet, understreker den norske stat at om en nasjonal regel forfølger andre mål enn vernet av forbrukernes økonomiske interesser, som helse- og sikkerhetsaspekter ved produkter eller kulturelle hensyn, omfattes den nasjonale regel ikke av direktivet i den utstrekning den har som mål å ivareta slike andre hensyn. Dette er det opp til den anmodende domstol å vurdere.²⁵ Direktivet får faktisk anvendelse bare i den utstrekning den aktuelle bestemmelse forfølger mål knyttet til forbrukervern.²⁶ Hva dette angår, bør et nasjonalt tiltak heller ikke omfattes av direktivets virkeområde bare fordi det har den sidevirkning at det medfører et høyere nivå av forbrukervern. Dette illustreres ved eksempelet på kundeoppsøking som er nevnt i betraktning 7 i direktivet, som er en annen situasjon enn i *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag*.²⁷

67. Den norske stat anfører at LOGA 2006 § 31 synes å være begrunnet i andre hensyn enn forbrukervern. Storbritannias regjering ble formelt anmodet om å godta restriksjoner på videresalg av billetter i vinnings hensikt da den søkte om OL i London i 2012. LOGA 2006 § 31 bygger på § 166 i Criminal Justice and Public Order Act 1994, som ble vedtatt etter Hillsborough-tragedien som et tiltak for å ivareta offentlig orden og sikkerhet. Økt forbrukervern synes ikke å ha inngått i begrunnelsen for disse regler, men er en sidevirkning.²⁸

---

²³ Det vises til dom 14. januar 2010 i *Plus Warenhandelsgesellschaft*, C-304/08, EU:C:2010:12, avsnitt 41 til 45.

²⁴ Det vises til dommen i *Köck*, som omtalt over, avsnitt 35.

²⁵ Det vises til avgjørelse 8. september 2015 i *Cdiscount*, C-13/15, EU:C:2015:560, avsnitt 29.

²⁶ Det vises til dom 7. mars 2013 i *Euronics Belgium*, C-343/12, EU:C:2013:154, avsnitt 31; og dom 19. mars 1998, *ex parte: Compassion in World Farming*, C-1/96, EU:C:1998:113, avsnitt 64 og 65.

²⁷ Det vises til dommen i *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag*, som omtalt over, avsnitt 21 til 24.

²⁸ Det vises til Ticket Touting: Second Report of Session 2007–08, rapport fra House of Commons Culture, Media and Sport Committee HC 202, s. 4 og 24.

68. Subsidiært anfører den norske stat, for det tilfelle at EFTA-domstolen skulle komme til at LOGA 2006 § 31 omfattes av direktivets virkeområde, at slike regler kan begrunnes i direktivets vedlegg I nr. 4.²⁹

Spørsmål 2c

69. Den norske stat gjør gjeldende at dersom et nasjonalt tiltak er gjenstand for fullstendig harmonisering på EU-plan, må det vurderes i lys av det aktuelle harmoniseringstiltak, ikke EØS-avtalen.³⁰ LOGA 2006 § 31 bør vurderes opp mot de generelle bestemmelser i EØS-avtalen bare dersom den nevnte bestemmelse ikke faller inn under direktivets virkeområde enten i det hele tatt eller med hensyn til de mål som er relevante i den foreliggende sak.

70. Den norske stat anser det uklart om det er EØS-avtalen artikkel 11 eller 36 som er best egnet til å vurdere bestemmelsene om godkjenning av salg av billetter til idretts- og kulturarrangementer, og tar ikke bestemt stilling på dette punkt.³¹ Billettene vil neppe komme inn under EØS-avtalen artikkel 40 selv om en billett kan sees som en form for ihendehaverpapir («bearer security»). Om tiltaket anses å måtte vurderes etter EØS-avtalen artikkel 11, gjør den norske stat gjeldende at tiltaket synes å være en salgsordning som ikke innebærer forskjellsbehandling, og som ikke omfattes av EØS-avtalens bestemmelser om fritt varebytte.³²

71. Om tiltaket anses å måtte vurderes etter EØS-avtalen artikkel 36, er den norske stat av den oppfatning at den anmodende domstol må vurdere om det «kan hindre utøvelsen av en grunnleggende frihet som sikres i EØS-avtalen, eller gjøre den mindre interessant».³³ En restriksjon på adgangen til å yte tjenester «may be justified on the grounds set out in Article 33 EEA or by overriding reasons in the public interest, provided that it is appropriate to secure the attainment of the objective which it pursues and does not go beyond what is necessary in order to attain it».³⁴ Den norske stat anser LOGA 2006 § 31 som et egnet og nødvendig tiltak for å nå legitime hensyn i og med at det var et formelt krav som var nødvendig for at den britiske regjering kunne søke om OL i London i 2012, og det er

---

²⁹ Det vises til generaladvokat Bobeks uttalelse i Kirchstein, som omtalt over, avsnitt 146 til 151.

³⁰ Det vises til dom 11. desember 2003 i *Deutscher Apothekerverband*, C-322/01, EU:C:2003:664, avsnitt 64; dom 16. desember 2008 i *Gysbrechts og Santurel Inter*, C-205/07, EU:C:2008:730, avsnitt 33; dom 12. oktober 1993 i *Vanacker og Lesage*, C-37/92, EU:C:1993:836, avsnitt 9; og dom 13. desember 2001 i *DaimlerChrysler*, C-324/99, EU:C:2001:682, avsnitt 32.

³¹ Det vises til dom 16. desember 2010 i *Josemans*, C-137/09, EU:C:2010:774, avsnitt 49 og 50, og dom 24. mars 1994 i *Schindler*, C-275/92, EU:C:1994:119, avsnitt 22 og 23.

³² Det vises til dom 24. november 1993 i *Keck og Mithouard*, C-267/91 og C-268/91, EU:C:1993:905, avsnitt 16 og 17; sak E-16/10 *Philip Morris*, Sml. 2011 s. 330, avsnitt 44; og dom 19. november 1998 i *Nilsson m.fl.*, C-162/97, EU:C:1998:554, avsnitt 28.

³³ Det vises til sak E-8/17 *Kristoffersen*, dom 16. november 2018, ennå ikke i Sml., avsnitt 73, og sak E-8/16 *Netfonds*, Sml. 2017 s. 163, avsnitt 108.

³⁴ Det vises til sak E-9/11 *ESA mot Norge*, Sml. 2012 s. 442, avsnitt 83, og sak E-24/13 *Casino Admiral*, Sml. 2014 s. 732, avsnitt 49.

begrunnet i hensynet til å beskytte kulturinteresser.³⁵ En annen begrunnelse kunne være at tiltaket forhindret at billettprisene skjøt kunstig i været.

72. LOGA 2006 § 31 bygger på § 166 i Criminal Justice and Public Order Act 1994, som ble vedtatt som et tiltak for å ivareta offentlig orden og sikkerhet, som begge er legitime mål.³⁶ Om den anmodende domstol derimot kommer til at LOGA 2006 § 31 som en sidevirkning medførte økt forbrukervern, anfører den norske stat at forbrukervern også er et legitimt mål.³⁷ Videre vil tiltaket være egnet så lenge det bidrar til oppnåelsen av et eller flere av de legitime mål som forfølges.³⁸ Endelig anser staten at tiltaket er egnet og konsistent og består nødvendighetstesten.³⁹

73. Den norske stat anmoder EFTA-domstolen om å besvare de forelagte spørsmål på følgende måte:

Spørsmål 1

Nr. 9 i vedlegg I til direktiv 2005/29/EF må forstås slik at det omfatter tilfelle der en næringsdrivende hevder eller på annen måte skaper inntrykk av at et produkt kan selges lovlig, når det i en EØS-stat foreligger en lovbestemmelse (som i London Olympic Games and Paralympic Games Act 2006) som innebærer at produktet ikke kan selges lovlig og som håndheves etter nasjonal rett.

Spørsmål 1a

Nr. 9 i vedlegg I til direktiv 2005/29/EF bør tolkes slik at det omfatter et tiltak som det foreliggende, der salget av et produkt er ulovlig bare i den jurisdiksjon der produktet kan benyttes.

Spørsmål 1b

Det har ikke betydning for tolkningen av nr. 9 i vedlegg I til direktiv 2005/29/EF om det i tid etter salget fastslås at forbudet var i strid med EØS-retten.

Spørsmål 2

Det er ikke nødvendig å besvare spørsmål 2a, 2b og 2c.

---

³⁵ Det vises til dom 11. juli 1985 i *Cinéthèque*, 60/84 og 61/84, EU:C:1985:329, og dom 30. april 2009 i *Fachverband der Buch- und Medienwirtschaft*, C-531/07, EU:C:2009:276, avsnitt 34.

³⁶ Det vises til dom 3. mars 2011 i *Kakavetsos-Fragkopoulos*, C-161/09, EU:C:2011:110, avsnitt 59, og dom 26. oktober 2006 i *Kommisjonen mot Hellas*, C-65/05, EU:C:2006:673, avsnitt 32 til 34.

³⁷ Det vises til dom 20. februar 1979 i *Rewe-Zentral, «Cassis de Dijon»*, 120/78, EU:C:1979:42, avsnitt 8, og dom 30. april 1991, *SCP Boscher m.fl.*, C-239/90, EU:C:1991:180, avsnitt 17.

³⁸ Det vises til *Netfonds*, som omtalt over, avsnitt 117.

³⁹ Det vises til *Kristoffersen*, som omtalt over, avsnitt 126, og til sak E-3/06 *Ladbroke's*, Sml. 2007 s. 86, avsnitt 58.

74. Skulle EFTA-domstolen komme til at det er nødvendig å besvare spørsmål 2, anmoder den norske stat EFTA-domstolen om å besvare spørsmålene på følgende måte:

Spørsmål 2a

Et forbud mot videresalg av billetter uten tillatelse, som i London Olympic Games and Paralympic Games Act 2006, utgjør ikke regulering av handelspraksis som faller inn under virkeområdet til direktiv 2005/29/EF.

Spørsmål 2b

Direktiv 2005/29/EF utelukker ikke et nasjonalt forbud mot videresalg, som fastsatt i London Olympic Games and Paralympic Games Act 2006.

Spørsmål 2c

Et forbud mot videresalg av billetter uten tillatelse, som i London Olympic Games and Paralympic Games Act 2006, er ikke i strid med de grunnleggende friheter som sikres i EØS-avtalen dersom det er egnet og nødvendig for å nå legitime mål, som det er opp til den nasjonale domstol å vurdere.

Irland

75. Uten hensyn til at direktivet ikke nødvendigvis får anvendelse i det hele tatt; dersom den aktuelle virksomhet blir ansett å falle inn under det område der direktivet tilnærmer bestemmelsene, som spørsmål 1 forutsetter, anfører Irland at den vil falle inn under direktivets vedlegg I nr. 9.

76. Irland viser til betraktning 11 og 12 i direktivet og anfører at konvergensen etter direktivet stammer fra hensynet til å fremme målet om å fjerne hindringer i det indre marked som oppstår i forbindelse med tiltak hvis mål blant annet er forbrukervern. I praksis skaper direktivet en snarvei som gjør det mulig å fastslå, i tilfelle der en urimelig handelspraksis faller inn under direktivet, at det tilsvarende forbud mot den nevnte urimelige handelspraksis allerede er ansett å forfølge et mål av allmenn interesse og å stå i forhold til disse hensyn, og følgelig er forenlig med EØS-retten.⁴⁰

77. Irland anfører at en stat fortsatt har anledning til for eksempel å fastsette visse lovlige restriksjoner eller forbud av andre grunner enn hensynet til vern av forbrukerne, som kan utgjøre hindringer for den frie bevegelse for varer og tjenester eller etableringsadgangen.

---

⁴⁰ Det vises til dom 10. juli 2014, *Kommisjonen mot Belgia*, C-421/12, EU:C:2014:2064, avsnitt 55 og 56.

Spørsmål 1

78. Irland anfører at vilkåret om å hevde eller gi inntrykk av at et produkt «kan selges lovlig når det ikke kan det», dekker den aktuelle virksomhet, og at denne virksomhet faller inn under de former for urimelig handelspraksis som direktivets vedlegg I nr. 9 søker å forby. Dette standpunkt er i tråd med Kommisjonens veiledning fra 2016.⁴¹

Spørsmål 1a

79. At forbudet gjelder i den EØS-stat der produktet skal benyttes (Storbritannia), men ikke i den stat der produktet er solgt (Norge), er ifølge Irland uvesentlig dersom et nasjonalt håndhevelsesorgan som Markedsrådet har kompetanse til å håndheve markedsføringsloven, herunder den norske forskrift som innarbeider blant annet direktivets vedlegg I nr. 9. Et slikt håndhevelsesorgan vil måtte ta hensyn til den kjensgjerning at relevant lovgivning fantes (LOGA 2006), og at den næringsdrivendes påstand eller det inntrykk han ga, ikke oppfylte kravene i nevnte lovgivning. Det er klart at Markedsrådet i den foreliggende sak hadde forvissnet seg om at dette vilkår var oppfylt.

80. Irland anfører at vurderingen av om det var blitt hevdet eller erklært at et produkt eller en tjeneste kan «selges lovlig når det ikke kan det», er et spørsmål om faktum. Dette er i tråd med anførselen om at det ved vurderingen av om direktivets vedlegg I nr. 9 i det hele tatt får anvendelse, ikke er relevant om det på et senere tidspunkt måtte bringes på det rene at et forbud ikke var forenlig med EØS-retten. Det er et etablert prinsipp at domstolene i én medlemsstat ikke har kompetanse til å prøve lovligheten av lover vedtatt av en annen medlemsstat.⁴² Det synes som om lovligheten av LOGA 2006 ikke ble prøvet i det rette forum, synes det, som ville være High Court of England and Wales, og det ville vært helt upassende om dette skulle kunne prøves for norske domstoler. Dette ville ha vært i strid med etablerte jurisdiksjonsprinsipper, som tar utgangspunkt i den vennskapelige forståelse og tillit statene imellom.

81. Videre ville det være i strid med rettssikkerhetsprinsippet og prinsippene som ligger til grunn for harmoniseringen som følger av direktivet, om spørsmålet om et forbud mot en viss praksis for øvrig ville være lovlig eller ikke, kunne bli et annet i et tilfelle der lovligheten av slike forbud ville kunne bestrides avhengig av hvilke argumenter en gitt næringsdrivende i en gitt stat fremsetter, og bare i tid etter salget av det aktuelle produkt eller den aktuelle tjeneste. Dette ville rukke ved den balanse direktivet etablerer.⁴³ Endelig

---

⁴¹ Det vises til Europakommisjonens arbeidsdokument (SWD(2016) 163 final): *Guidance on the implementation/application of Directive 2005/29/EC on unfair commercial practices*, pkt. 4.1.

⁴² Det vises til dom 14. mars 2018 i *Astellas Pharma*, C-557/16, EU:C:2018:181, avsnitt 40 og 41.

⁴³ Det vises til rapport fra Kommisjonen til Europaparlamentet, Rådet og Den europeiske økonomiske og sosiale komité: First Report on the application of Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC, Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 2006/2004 of the European Parliament and of the Council (COM(2013) 139 final), punkt 2.3.

sier direktivets vedlegg I nr. 9 ingenting om dets geografiske virkeområde. Etter Irlands oppfatning har det derfor ingen betydning for anvendelsen av vedlegg I nr. 9 at forbudet får anvendelse i den EØS-stat der produktet skal benyttes, men ikke i den stat der produktet blir solgt.

Spørsmål 1b

82. Irland anfører at den beste måte å sikre ensartethet og harmonisering av vilkårene for handel i EØS på er å fokusere den nødvendige vurdering på den rettslige stilling på det tidspunkt salget ble gjennomført. Dette er særlig tilfelle når virksomheten gjelder nivået av informasjon som må gis til forbrukeren på salgstidspunktet. Å sikre det høyeste nivå av forbrukervern vil også tale for at forbrukerne må kunne basere seg på en formodning om at et forbud som omhandlet i direktivets vedlegg I nr. 9, er lovlig.

Spørsmål 2

83. Irlands anførsler til spørsmål 2 er utelukkende subsidiære, for det tilfelle at EFTA-domstolen skulle komme til at det er nødvendig å behandle problemstillingene der.

Spørsmål 2a

84. Det er de former for handelspraksis som er definert i direktivet artikkel 2 bokstav d), som er forbudt etter direktivet artikkel 5. Det er opp til den anmodende domstol å vurdere, på grunnlag av de fakta den har fått seg forelagt, om kombinasjonen av markedsføringsloven og LOGA 2006 tar sikte på å regulere de former for handelspraksis som er definert i direktivet artikkel 2 bokstav d). Irland gjør gjeldende at en rekke faktorer tyder på at LOGA 2006 hovedsakelig forfølger andre mål enn vernet av forbrukernes økonomiske interesser, som er direktivets mål. Slike mål kan omfatte: å beskytte OL-merkevaren og merkevaren London-OL; å redusere risikoen knyttet til sikkerhet, offentlig orden, helse og trygghet, som kan oppstå under omstendigheter der det er mindre synlighet med hensyn til hvem som har kjøpt billettene; å beskytte andre kommersielle foretak, herunder potensielt foretak som eies av Den internasjonale olympiske komité og organer tilknyttet den; å gjøre det mulig for flere medlemmer av samfunnet å gå på idrettsarrangementer; samt å redusere kriminell virksomhet knyttet til salg og videresalg av billetter som det ikke er gitt tillatelse til.

85. Dersom markedsføringsloven og LOGA 2006 fastsetter mål som er tilstrekkelige til å verne forbrukernes økonomiske interesser slik at det kan vises at ulike former for handelspraksis er tilstrekkelig regulert, og direktivet kommer til anvendelse, vurderer Irland det uansett slik at den aktuelle virksomhet utgjør urimelig handelspraksis av den type som er forbudt etter direktivets vedlegg I nr. 9.

Spørsmål 2b

86. Irland anfører at dersom LOGA 2006 forfølger andre hensyn i tillegg til å verne forbrukernes økonomiske interesser, kan dette fortsatt være forenlig med den harmoniserte ordning etter direktivet, forutsatt at de andre hensyn eller mål utgjør et lovlig unntak eller en lovlig begrunnelse etter direktivet.⁴⁴ At et nasjonalt forbudstiltak også forfølger andre mål, vil i prinsippet ikke begrunne en konklusjon om at et slikt tiltak ellers hadde vært uforenlig med direktivet, da slike andre mål enten kan utgjøre et unntak fra artikkel 3 eller være begrunnet ut fra direktivet artikkel 4, under henvisning til betraktning 7 og 9 i direktivet.

87. I den utstrekning forbudet i LOGA 2006 faktisk faller inn under direktivets virkeområde, anser Irland at nevnte regelverk er forenlig med kravene i direktivet.

88. Irland gjør gjeldende at den ankende part synes å bestride gyldigheten av LOGA 2006 også på grunnlag av direktivet artikkel 4. Irland anfører at det aktuelle forbud ikke er uforenlig med de grunnleggende prinsipper om fri bevegelighet for varer og tjenester som artikkel 4 i direktivet fastsetter. Nasjonale regler som setter begrensninger på salg eller videresalg av et bestemt produkt eller en bestemt tjeneste, har ikke som mål å regulere handelen og kan hevdes å utgjøre salgsordninger.⁴⁵ Medlemsstatene har myndighet til å fastsette regler som utgjør rene salgsordninger som ikke er ment å påvirke handelen, med de begrunnelser som ellers vil gjelde for enhver slik begrensning.

89. Subsidiært bør en slik begrensning anses å omfattes av EØS-avtalen artikkel 11, 12, 31 eller 36. Som det understrekes i betraktning 5 i direktivet, vil forbudet etter Irlands oppfatning, dersom virksomheten og forbudet det her er snakk om, faller utenfor direktivets virkeområde og krever en vurdering i lys av EØS-avtalens regler om fri bevegelighet, være rettfærdiggjort på grunnlag av EØS-avtalen artikkelene 13, 33 og 39. Videre har EU-domstolen eller EFTA-domstolen iboende kompetanse til å utvide disse mål av allmenn interesse i unntakstilfelle.

Spørsmål 2c

90. Irland gjør gjeldende at en nasjonal domstol ved vurderingen av om restriksjonen kan rettfærdiggjøres, og dermed ikke er i strid med de grunnleggende friheter etter EØS-avtalen, burde anvende den vurderingsramme Irland nevner i sine anførsler til spørsmål 2b, nemlig å vurdere om restriksjonen beskytter et av de anerkjente mål av allmenn interesse

---

⁴⁴ Det vises til dom 17. oktober 2013 i *RLvS Verlagsgesellschaft*, C-391/12, EU:C:2013:669, avsnitt 33, og dommen i *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag*, som omtalt over, avsnitt 26, 27 og 34.

⁴⁵ Det vises til dommen i *Keck og Mithouard*, som omtalt over, avsnitt 16 og 17, og *Philip Morris*, som omtalt over, avsnitt 38 til 51.

og står i forhold til dette mål. Irland viser til det veletablerte kriterium fastsatt i *Philip Morris*.⁴⁶

91. Irland anmoder EFTA-domstolen om å besvare de forelagte spørsmål på følgende måte:

Spørsmål 1

Direktivets vedlegg I nr. 9 omfatter et tilfelle der en næringsdrivende hevder eller på annen måte skaper inntrykk av at et produkt kan selges lovlig i en EØS-stat i situasjoner der det foreligger en lovbestemmelse i en annen EØS-stat, som den britiske lov av 2006, som fastsetter at produktet ikke kan selges lovlig.

Det faktum at forbudet gjelder i den EØS-stat der produktet skal benyttes, men ikke i den stat der produktet blir solgt, har ingen betydning for denne vurdering. Heller ikke det faktum at det i tid etter salget fastslås at forbudet er i strid med EØS-retten, har noen betydning for vurderingen.

Gitt Irlands svar på deler av spørsmål 1, trenger ikke spørsmål 2 besvares, men behandles av Irland bare strengt subsidiært i det nedenstående.

Spørsmål 2 (subsidiært)

Direktivet tillater nasjonale tiltak som regulerer virksomhet som begrenser salget av et produkt eller en tjeneste, som videresalg av billetter, eller legger begrensninger på markedsføringen av slike produkter eller tjenester. Det er den anmodende domstol som må anvende prinsippene på faktum og avgjøre om de aktuelle former for virksomhet muligens ikke utgjør handelspraksis fra foretak overfor forbrukere, eller om de nasjonale tiltak som forbudene ble innført ved, faktisk forfølger andre mål enn vern av forbrukernes økonomiske interesser. Slike nasjonale regler vil ikke falle inn under direktivets virkeområde dersom deres mål er å tjene allmenne interesser som ikke omfatter vern av forbrukernes økonomiske interesser. I den utstrekning en regel forfølger målet om å verne forbrukernes økonomiske interesser og andre mål, vil den fortsatt være forenlig med direktivet dersom den kan unntas eller rettferdiggjøres etter vilkårene i selve direktivet, for eksempel i hensynet til å overholde avtalerettslige prinsipper, ivareta helse- og sikkerhetsmessige aspekter ved produkter og tjenester og ytelsen av dem, herunder hensynet til offentlig sikkerhet eller offentlig orden og problemer som kan oppstå på et storskalaarrangement, eller oppmuntre til kulturell eller samfunnsmessig integrering ved å sikre tilgang til visse arrangementer.

Videre vil et slikt nasjonalt tiltak være forenlig med blant annet EØS-avtalen artikkelene 11, 31 og 36 da det enten ikke faller inn under disse bestemmelsers virkeområde i det hele tatt siden det utgjør en salgsordning og ikke en handelshindring, eller kan begrunnes i et av de allmenne hensyn som er fastsatt i EØS-avtalen artikkelene 13, 33 og 39, som hensynet til offentlig sikkerhet, offentlig orden og folkehelse, eller utgjør et unntakstilfelle som EFTA-domstolen kan benytte til å utvikle et ytterligere allment hensyn.

---

⁴⁶ Det vises til *Philip Morris*, som omtalt over, avsnitt 78, 80, 81, 82 og 85.

Ved vurderingen av om et nasjonalt tiltak er egnet og nødvendig for å ivareta et legitimt hensyn som for eksempel folkehelse- eller sikkerhetshensyn, må den nasjonale domstol legge følgende kriterier til grunn; den må:

identifisere de mål det nasjonale tiltak saken gjelder, faktisk søker å oppnå,

vurdere om disse virkninger ville ha kunnet oppnås med mindre inngripende midler, noe som forutsetter en vurdering av hva som vil være egnet grad av vern som skal gis,

ta hensyn til det faktum at spesielt når det gjelder visse mål, som mål knyttet til folkehelse og sikkerhet, har en EØS-stat vid skjønnsmargin ved fastsettelse av tilstrekkelig vernnivå, og at det dermed kan ses bort fra variasjoner mellom statene,

fastslå at tiltakene er rettferdiggjort og egnet i den forstand at de ikke går lenger enn det som er nødvendig for å oppnå det aktuelle mål,

erkjenne at i tilfelle der det foreligger uidentifiserte risikoer, bør en EØS-stat være i stand til å ta forholdsregler og iverksette beskyttelsestiltak uten å måtte vente, og treffe tiltak for å redusere en folkehelsorisiko i størst mulig grad, og

fastslå om tiltaket er egnet, i den forstand at det ikke går lenger enn det som er nødvendig for å nå det angitte formål, og ikke kunne ha blitt oppnådd med mindre omfattende restriksjoner som ville hatt mindre innvirkning på samhandelen i EØS.

Storbritannia

Spørsmål 1

92. Storbritannia anfører at det er to forhold som kan skape en viss forvirring med hensyn til hvordan direktivets vedlegg I nr. 9 skal forstås. For det første om ordlyden i nr. 9 begrenser seg strengt til salget av produktet eller tjenesten (i motsetning til den påfølgende bruk), og dernest om «lovlig» defineres strengt til å bety lovlig i den forstand at et produkt eller en tjeneste som sådan er ulovlig eller også omfatter lovfestede eller avtalefestede vilkår som gjelder i kraft av lovgivningen for markedsføring eller salg av det aktuelle produkt eller den aktuelle tjeneste. Vedlegg I nr. 9 bør tolkes pragmatisk med henvisning til tilstrekkeligheten (eller annet) ved informasjonen og det inntrykk den næringsdrivende har skapt overfor forbrukeren på salgstidspunktet om produktet eller tjenesten han/hun kjøpte. Tatt i betraktning definisjonene fastsatt i direktivet artikkel 2 bokstav c) og k) viser begrepet «produkt» ikke bare til selve den fysiske billett men også til «alle varer eller tjenester, herunder [...] rettigheter og forpliktelser» som overdras i den forbindelse. Som sådan er ikke vedlegg I nr. 9 begrenset til salget eller ytelsen av produktet eller tjenesten, men gjelder også overdragelsen av de iboende bruksrettigheter. Videre involverer det ikke bare den næringsdrivendes tillatelse etter det lovfestede eller forskriftsmessige regelverk som måtte få anvendelse, men også etter de vilkår som måtte følger av gjeldende avtaleverk.

93. Da Euroteam la billetter ut for salg i 2012, forbød LOGA 2006 § 41 nr. 5 videresalg av billetter fra uautoriserte forhandlere, uten hensyn til hvor slikt salg fant sted og hvilket medium som ble brukt. Det følger av engelsk rett, som er den lov som gjelder for de rettigheter og forpliktelser som følger med billettene, og for vilkårene for salget og/eller overdragelsen av dem, at Euroteam ikke hadde tillatelse fra LOCOG til å selge eller overføre billettene. Følgelig var ethvert videresalg i strid med LOGA 2006 § 31 og punkt 17 i LOCOGs vilkår. I samsvar med prinsippet om at ingen kan overføre større rett enn det en selv har, kunne Euroteam ikke gi rettmessig atkomst til billetten. Billettene var ugyldige, og ingen rettigheter knyttet til dem kunne gjøres gjeldende (punkt 17.1 og 18 i LOCOGs vilkår). Følgelig ervervet forbrukeren ingen rettigheter ved billetten og kunne dermed ikke lovlig benytte billetten til å få tilgang til OL i London i 2012.

94. Storbritannia anfører at et tilbud om eller salg av billetter under omstendigheter der selgeren ikke kan gi rettmessig atkomst til billettene, og/eller forbrukeren ikke kan benytte dem lovlig, er i strid med direktivets vedlegg I nr. 9 og er automatisk urimelig.⁴⁷

Spørsmål 1a

95. Storbritannia anfører at direktivets vedlegg I nr. 9 ikke sier noe om dets geografiske virkeområde. Det er uvesentlig at det lovfestede eller avtalefestede forbud får anvendelse i den stat der produktet benyttes, men ikke gjelder i den stat der produktet selges. Med LOGA 2006 § 41 nr. 5 fikk det lovfestede forbud uansett ekstraterritoriell anvendelse, og dermed var salg i hele EØS forbudt i kraft av engelsk rett. Videre kan lovligheten og forenligheten med direktivet av Storbritannias lovfestede forbud ikke bestrides for domstolene i en annen medlemsstat.⁴⁸

96. Med tanke på arten av grenseoverskridende salg i det indre marked, særlig med utviklingen av e-handel, ville det være feil å fokusere strengt på om handelspraksisen var ulovlig på salgsstedet. Det er også viktig å se på lovgivningen på det sted der produktet eller tjenesten benyttes eller ytes. Storbritannia er av den oppfatning at handelspraksisens villedende natur ikke bare besto i det falske inntrykk som ble gitt med hensyn til den næringsdrivendes tillatelse til å selge produktet, men også i den uriktige opplysning om at salget av billetten ville medføre at rettighetene og forpliktelsene ble lovlig overdratt til kjøperen og kunne gi lovlig grunnlag for å benyttes til å få tilgang til OL i London i 2012.

---

⁴⁷ Det vises til Europakommisjonens arbeidsdokument (SWD(2016) 163 final): *Guidance on the implementation/application of Directive 2005/29/EC on unfair commercial practices*, avsnitt 4.1, og avgjørelsen avsagt i de relaterte sakene av High Court of England & Wales i *Office of Fair Trading mot Euroteam SA* [2012] EWHC ved dommer Parker J.

⁴⁸ Det vises ved analogi til *Astellas Pharma*, som omtalt over, avsnitt 40 og 41, når det gjelder harmoniserte regler for godkjenning av legemidler, og til dom 16. desember 1981, *Foglia mot Novello*, 244/80, EU:C:1981:302, avsnitt 24 til 31.

Spørsmål 1b

97. Storbritannia anfører at en etterfølgende prøving av lovligheten av det lovfestede forbud heller ikke gjør noen forskjell med hensyn til om handelspraksisen skal betegnes som urimelig eller villedende. Det avgjørende tidspunkt for vurderingen av om direktivets vedlegg I nr. 9 er urimelig, er «inntrykk[et]» som forbrukeren får når han/hun tar en «transaksjonsbeslutning» i forbindelse med produktet. Dette begrep dekker beslutningene enten de treffes før eller etter kjøpet, herunder, som fastsatt i direktivet artikkel 2 bokstav k), om å «[utøve] en avtalefestet rett knyttet til produktet». Tatt i betraktning direktivet artikkel 3 nr. 1 synes den relevante periode i denne sak å være fra 2011 og til slutten av De paralympiske leker i London i september 2012.⁴⁹

98. Storbritannia vurderer det slik at det springende punkt er om den næringsdrivende ga forbrukeren tilstrekkelig informasjon på tidspunktet for tilbud eller salg, med advarsel til kjøperen om den potensielle risiko for at selgeren ikke nødvendigvis hadde den påkrevde tillatelse, og at kjøperen kunne bli nektet adgang etter det avtaleverk som rettighetene til bruk var underlagt. I denne forbindelse bør det sees hen til informasjonsasymmetrien mellom partene og betydningen av rettsikkerhet.

99. Storbritannia gjør gjeldende at dersom en næringsdrivende kunne «bøte på» sine tidligere villedende former for handelspraksis og bli fritatt for ethvert ansvar for overtredelse av direktivet ved å påberope seg sine subjektive innvendinger mot det lovfestede forbud, eller ved senere å bestride lovligheten av dette, ville dette undergrave direktivets effektivitet, og særlig det høye nivå av forbrukervern det tar sikte på. Det ville også være i strid med ordningen og formålet med direktivets vedlegg I som fastsatt i direktivet artikkel 5 nr. 5.

Spørsmål 2

100. I lys av sitt svar på det andre underspørsmål av spørsmål 1 anfører Storbritannia at det ikke er nødvendig å besvare spørsmål 2. Videre, og uansett, gitt at den ankende part overfor High Court of England and Wales i juli 2012 fremsatte argumenter som bestred det lovfestede forbuds forenlighet med EØS-retten, og ikke søkte å anke verken den midlertidige eller den endelige avgjørelse, ville det bli misbruk av domstolsapparatet å søke å gå til sak igjen med de samme argumenter for et annet forum. Storbritannia gjør gjeldende at den tidligere avgjørelse fra High Court i *OFT* mot *Euroteam* bør anerkjennes og tillegges virkning av den anmodende domstol.⁵⁰

---

⁴⁹ Det vises til Europakommisjonens arbeidsdokument (SWD(2016) 163 final): *Guidance on the implementation/application of Directive 2005/29/EC on unfair commercial practices*, pkt. 2.3.

⁵⁰ Det vises til artiklene 35, 36 og 52 i RBR [Recast Brussels Regulation (europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1215/2012 av 12. desember 2012 om domsmyndighet og anerkjennelse og fullbyrdelse av rettsavgjørelser på det sivilrettslige og handelsmessige område (EUT 2012 L 351, s. 1))] og artiklene 33 og 36 i Lugano-konvensjonen (Konvensjon om domsmyndighet og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker).

101. Skulle EFTA-domstolen ønske å behandle spørsmål 2, gjør Storbritannia gjeldende at spørsmål 2a og 2b bør behandles samlet.

102. Det lovfestede forbud i LOGA 2006 § 31 faller utenfor direktivets virkeområde siden det ikke har til formål å regulere handelspraksis som faller innenfor dets virkeområde. Bestemmelsens fremste mål er ikke forbrukervern, men et bredt spekter av andre allmenne interesser som er knyttet til de unike omstendigheter ved OL i London i 2012. Disse mål følger av kravene til vertsbyer og de veiledende prinsipper som pålegges av IOC, foruten bredere allmenne hensyn, herunder blant annet: å beskytte LOCOGs og IOCs varemerke og omdømme; å sikre medlemmene av publikum rettferdig tilgang på like vilkår til kjøp av billetter og derved legge til rette for sosial utjevning; å sikre rettferdige muligheter og sosial integrasjon for alle deler av befolkningen til å gå på OL-arrangementer og faktisk kunne gjøre det; å forebygge organisert kriminalitet og hvitvasking av penger fra kriminelle gjenger som videreselger billetter; samt å sørge for midler til å håndtere mulige problemer knyttet til nasjonal sikkerhet, offentlig orden, helse og trygghet og/eller å forebygge terrorisme.

103. Dersom EFTA-domstolen skulle komme til at det lovfestede forbud faller inn under direktivets virkeområde, anfører Storbritannia at det ikke foreligger noen uforenlighet siden forbudet er omfattet av et unntak eller er objektivt begrunnet. Når det gjelder unntak, gjøres det klart i direktivet i betraktning 7 og 9 og artikkel 3 at direktivet ikke berører fellesskapsregler og nasjonale regler som blant annet gjelder kulturelle hensyn, avtalerett, helse og sikkerhet og godkjenningsordninger, forutsatt at slike regler er i samsvar med EU-retten.

104. I den utstrekning den ankende part søker å påberope seg direktivet artikkel 4, anfører Storbritannia at det ikke foreligger noen uforenlighet med den frie bevegelse for varer eller tjenester.⁵¹ I den foreliggende sak er det lovfestede forbud i LOGA 2006 § 31, lest i sammenheng med LOCOGs gjeldende avtaleverk, en ren salgsordning. Det er ikke utformet for å regulere handelen mellom EØS-stater. De opprinnelige billetter ble bare gjort tilgjengelig i Storbritannia, og det var ingen uavhengig produksjon som kunne importeres. Videre innebærer forbudet ikke noen forskjellsbehandling siden det får anvendelse på alle videreselgere uten hensyn til hvilket land de kommer fra. Endelig gjelder forbudet både rettslig og faktisk markedsføringen av billetter til OL i London i 2012, både i Storbritannia og andre steder. Følgelig er det lovfestede forbud ikke til hinder for at salg av billetter fra norske næringsdrivende kan skje på andrehåndsmarkedet, og det er heller ikke mer til hinder for deres tilgang til andrehåndsmarkedet enn det er for innenlandske næringsdrivende.

---

⁵¹ Det vises til Europakommisjonens arbeidsdokument (SWD(2016) 163 final): *Guidance on the implementation/application of Directive 2005/29/EC on unfair commercial practices; Philip Morris*, som omtalt over, avsnitt 44 og 45; og dommen i *Keck og Mithouard*, som omtalt over, avsnitt 16 og 17.

105. Dersom det lovfestede forbud og/eller avtalevilkårene pålagt av LOCOG som statlig organ faller utenfor direktivets virkeområde og må vurderes opp mot EØS-avtalens bestemmelser om fri bevegelse, anfører Storbritannias regjering at tiltakene som salgsordninger enten faller utenfor disse bestemmelser eller ville være fullstendig rettfærdiggjort i hensynet til offentlig orden, helse og sikkerhet etter EØS-avtalens artiklene 13, 33 og 39 og/eller er egnet, effektive og forholdsmessige for å sikre nevnte bredere allmenne hensyn.

Spørsmål 2c

106. Storbritannia gjør gjeldende at det er opp til den nasjonale domstol å identifisere de mål som det aktuelle tiltak faktisk er ment å forfølge.⁵² Når det gjelder hvilke kriterier den nasjonale domstol bør anvende for å fastslå den objektive rettfærdiggjøring og/eller egnetheten og/eller forholdsmessigheten ved forbudet og/eller LOCOGs avtalemessige begrensninger, viser Storbritannia til de veletablerte kriterier fastsatt i *Philip Morris*.⁵³

107. Storbritannia anmoder EFTA-domstolen om å besvare spørsmålene på følgende måte:

Spørsmål 1

[Direktivets] vedlegg I nr. 9 bør tolkes slik at tilbudet om eller salget av billetter skal betraktes som urimelig og villedende handelspraksis i et tilfelle der en næringsdrivende hevder eller på annen måte skaper et villedende inntrykk av at produktet kan selges lovlig til tross for at det foreligger et lovfestet eller forskriftsmessig forbud, som i LOGA 2006 § 31, som gjelder og håndheves i en EØS-stat etter nasjonal lovgivning og/eller et avtaleverk som ugyldiggjør de rettigheter og forpliktelser som overdras som en del av det aktuelle produkt eller den aktuelle tjeneste. Det spiller ingen rolle om det lovfestede forbud får anvendelse og håndheves i den EØS-stat der produktet skal benyttes. Det faktum at den næringsdrivende, i tid etter salget, bestrider det lovfestede forbud og får fastslått at forbudet var i strid med EØS-retten, har ingen betydning for urimelighetsvurderingen, som må gjøres ut fra det inntrykk den næringsdrivende skapte på det tidspunkt forbrukeren traff sin(e) transaksjonsbeslutning(er) i forbindelse med det aktuelle produkt eller den aktuelle tjeneste.

Spørsmål 2

I lys av svaret på det andre underspørsmål av spørsmål 1 er det ikke nødvendig å besvare spørsmål 2.

---

⁵² Det vises til dommen i *Ladbroke's*, som omtalt over, avsnitt 43.

⁵³ Det vises til *Philip Morris*, som omtalt over, avsnitt 77, 80, 82, 83 og 85 til 88; dom 11. september 2008 i *Kommisjonen mot Tyskland*, C-141/07, EU:C:2008:492, avsnitt 51; og dom 19. mai 2009 i *Apothekerkammer des Saarlandes m.fl.*, C-171/07 og C-172/07, EU:C:2009:316, avsnitt 30.

108. Dersom EFTA-domstolen skulle ønske å behandle problemstillingene som tas opp i spørsmål 2, anmoder Storbritannia subsidiært at dette spørsmål besvares på følgende måte:

[Direktivet] er ikke til hinder for nasjonale regler som begrenser salget eller bruken av et bestemt produkt eller en bestemt tjeneste eller krever at markedsføringen og/eller salget av produktet eller tjenesten oppfyller visse vilkår. Slike reguleringsiltak vil falle utenfor [direktivets] virkeområde dersom deres fremste mål er å ivareta bredere hensyn av allmenn interesse, som å beskytte immaterielle rettigheter og goodwill, sikre tilgang på like vilkår og sosial inkludering med hensyn til offentlig finansierte arrangementer, fremme deltakelse i idretts-, fritids- og kulturarrangementer, forebygge organisert kriminalitet og/eller håndtere mulige hendelser knyttet til nasjonal sikkerhet eller offentlig orden.

I den utstrekning tiltakene faller inn under [direktivet], er de ikke uforenlige så lenge de er omfattet av unntak i [direktivet] selv.

Videre er de ikke i strid med EØS-avtalen artikkel 36 siden de enten er salgsordninger eller for øvrig er rettfærdiggjort i den allmenne interesse etter EØS-avtalen artiklene 13, 33 og 39. Slike hensyn av allmenn interesse omfatter ivaretagelse av nasjonal sikkerhet, folkehelsen og offentlig orden.

Det er opp til den nasjonale domstol å identifisere hvilke mål den aktuelle lovgivning faktisk er ment å forfølge, og fastslå om det aktuelle lovfestede forbud er egnet og nødvendig og står i forhold til nevnte allmenne hensyn. Denne vurdering bør ta hensyn til at en EØS-stat har en viss skjønnsmargin i vurderingen av hvilket nivå av vern den ønsker å gi det aktuelle allmenne hensyn, og på hvilken måte dette vern skal oppnås. EØS-staten har også anledning til å fastsette et svært høyt vernnivå uten å måtte vente til risikoen mot nasjonal sikkerhet eller offentlig orden blir helt tydelig.

ESA

109. ESA gjør gjeldende at formålet med direktivet ifølge betraktning 5, 6 og 12 og artikkel 1 er å fastsette ensartede regler om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere, for å bidra til at det indre marked fungerer tilfredsstillende og å oppnå et høyt nivå av forbrukervern. Dermed innebærer direktivet en fullstendig harmonisering av disse regler på EØS-plan. Således fastsetter direktivet artikkel 4 uttrykkelig at statene ikke har anledning til å vedta strengere regler enn de som er fastsatt i direktivet, selv om målet skulle være å oppnå et høyere nivå av forbrukervern.⁵⁴ Direktivets virkeområde er fastsatt i artikkel 3 nr. 1, mens direktivet artikkel 5 inneholder dets viktigste operative bestemmelser og fastsetter at urimelig handelspraksis skal være forbudt, og kriteriene for klassifisering av urimelig praksis.

110. Direktivets vedlegg I inneholder en fullstendig liste over 31 former for handelspraksis som «under alle omstendigheter» anses som urimelige. Det fastslås

---

⁵⁴ Det vises til dom 23. april 2009 i *VTB-VAB og Galatea*, C-261/07 og C-299/07, EU:C:2009:244, avsnitt 51 til 56.

uttrykkelig i betraktning 17 at disse er de eneste former for handelspraksis som kan anses som urimelige uten en vurdering i det enkelte tilfelle mot bestemmelsene i direktivet artiklene 5 til 9. Listen i vedlegg I kan bare endres ved revisjon av direktivet.⁵⁵

111. ESA anfører at atferd som i det foreliggende tilfelle i prinsippet faller inn under virkeområdet til direktivets vedlegg I nr. 9. Siden direktivets bestemmelser ikke kan tolkes i lys av bare forbrukerens eller den næringsdrivendes interesser, og siden det ikke utgjør et rent forbrukerverntiltak, vil det være feil å anvende en teleologisk tilnærming.⁵⁶ Enhver tolkning av vedlegg I bør unngå tolkninger som i realiteten innebærer en endring av denne liste.⁵⁷

112. ESA anfører at EFTA-domstolen ved tolkningen av direktivets vedlegg I nr. 9 bør benytte samme tilnærming som EU-domstolen benyttet ved tolkningen av vedlegg I nr. 31 i *Purely Creative m.fl.*, nemlig å analysere den aktuelle bestemmelses ordlyd bokstavelig, og ved å underbygge denne tilnærming med en analyse av dens kontekst og direktivets mål.⁵⁸ I den foreliggende sak er det to aspekter ved vedlegg I nr. 9 som trenger avklaring: hvilken nasjonal lovgivning som skal legges til grunn ved vurdering av om et produkt har blitt solgt «lovlig», og deretter betydningen av formuleringen «på annen måte skape inntrykk».

113. Slik ESA har forstått den foreliggende sak, var det aktuelle videresalg av billetter ikke som sådan ulovlig etter norsk lovgivning. Ved å ilegge den ankende part sanksjoner støttet norske myndigheter seg i realiteten snarere på LOGA 2006 § 31. Det kan være at den ankende parts atferd var i strid med avtalebestemmelser, men slik ESA ser det, er slike betraktninger irrelevante ved fortolkning av begrepet «lovlig» i vedlegg I nr. 9.

114. Spørsmålet som da må stilles, er etter hvilken stats lovgivning salgets lovlighet må vurderes når direktivets vedlegg I nr. 9 skal anvendes, og om bestemmelsen viser til lovligheten i hele EØS, i en hvilken som helst EØS-stat eller i en bestemt EØS-stat. Selve ordlyden i nr. 9 gir lite ytterligere veiledning.⁵⁹ Imidlertid vil en forståelse av ordet «lovlig» som omfatter gjennomførings- eller oppfyllellesstaten, i samsvar med betraktning 13, støtte opp under formålet med å oppnå et høyt nivå av forbrukervern som forutsatt i betraktning 1. Dette underbygges ytterligere av direktivet artikkel 3 nr. 1, som utvider vernet for forbrukernes økonomiske beslutningstaking til en periode etter transaksjonen. I dette tilfelle vil dette inkludere det å gå til stadionet og benytte billetten, og altså dermed gjennomføre avtalen. Lovgivningen på oppfyllelles- eller gjennomføringsstedet for en tjenesteavtale anses uansett rutinemessig som i alle fall potensielt relevant i internasjonal

---

⁵⁵ Det vises til dommene i *Köck*, som omtalt over, og *Purely Creative m.fl.*, som omtalt over.

⁵⁶ Det vises til betraktning 12 i direktivet, til dommen i *Kommisjonen mot Belgia*, som omtalt over, avsnitt 55, og til generaladvokat Trstenjaks uttalelse i *Köck*, som omtalt over, fotnote 6.

⁵⁷ Det vises til direktivet betraktning 17 og til dommen i *Purely Creative m.fl.*, som omtalt over, avsnitt 45.

⁵⁸ Det vises til dommen i *Purely Creative m.fl.*, som omtalt over, avsnitt 24 til 51.

⁵⁹ Det vises til Jourovás svar 30. juni 2016 på vegne av Kommisjonen, E-003022/2016(ASW), tilgjengelig på: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2016-003022-ASW_EN.html.

privatrett, som det fremgår av henholdsvis Roma I-forordningen⁶⁰ og Lugano-konvensjonen. På grunnlag av artikkel 6 nr. 4 bokstav a) i Roma I-forordningen og artikkel 5 nr. 1 i Lugano-konvensjonen ville gjeldende lovgivning og det relevante rettsforum for avtaler om levering eller yting av tjenester uansett være rettsforumet på det sted der den aktuelle forpliktelse skal oppfylles. I den foreliggende sak ville dette være Storbritannia, hvor billettene ga tilgang til OL i London i 2012.

115. ESA anfører at i forbindelse med en avtale som er inngått i ett land og planlagt gjennomført i et annet, må ordet «lovlig» i direktivets vedlegg I nr. 9 leses slik at det viser til lovligheten i begge disse land, og uansett må den være lovlig på det sted den er ment å oppfylles eller gjennomføres.

116. Direktivets vedlegg I nr. 9 får anvendelse på to typer atferd, som begge ved første øyekast synes å forutsette en positiv handling fra den næringsdrivendes side: Bestemmelsen gjelder etter sin ordlyd handlingene «hevde» og «på annen måte skape inntrykk» av at et produkt kan selges lovlig. På grunnlag av anmodningen anser ESA at den ankende part ikke positivt har hevdet at det var lovlig å selge de aktuelle billetter. Derfor blir det relevante spørsmål i hvilken grad den ankende parts atferd, altså hvilken som helst atferd som omfattes av direktivet artikkel 2 bokstav d), omfattes av formuleringen «på annen måte skape inntrykk».

117. ESA ser det slik at forbrukerne normalt vil forvente,⁶¹ og vil være berettiget til å forvente, at produkter de tilbys å kjøpe, tilbys lovlig. Det ville være svært uvanlig for en næringsdrivende å garantere uttrykkelig at en bestemt transaksjon faktisk er lovlig – lovlighet forutsettes. Å utelate slik informasjon vil derfor kunne skape inntrykk av at produktet kunne selges lovlig. Informasjon om salgets lovlighet (eller annet) er like grunnleggende som informasjon om prisen, som man konsekvent har fastholdt er informasjon som er nødvendig for at forbrukeren skal være i stand til å ta en velinformert beslutning.⁶² En slik bred tolkning ville også være riktig i betraktning av informasjonsasymmetrien mellom en næringsdrivende og en forbruker i forbindelse med kjøp av tjenester over landegrensene, der kunnskap om lovgivningen i forskjellige jurisdiksjoner kan være relevant.⁶³

---

⁶⁰ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 593/2008 av 17. juni 2008 om hvilken lovgivning som får anvendelse på avtaleforpliktelser (Roma I) (EUT 2008 L 177, s. 6). I denne sammenheng bemerker ESA at selv om Roma I-forordningen ikke kommer til anvendelse i EØS, har Norges Høyesterett i Rt. 2009 s. 1537 avsnitt 34 uttalt følgende (med henvisning til Roma II-forordningen): «Det fremgår av artikkel 3 at forordningen ikke bare gjelder internt innenfor EU, men at den for medlemslandene også gjelder i forhold til stater utenfor fellesskapet. Norge er ikke bundet av forordningen. I den utstrekning vi ikke har avvikende lovregulering, taler imidlertid hensynet til rettsenhet for at vi ved avgjørelse av rettsvalgsspørsmål legger vekt på den løsning som EU-landene har valgt.»

⁶¹ Det vises til dom 12. mai 2011, *Ving Sverige*, C-122/10, EU:C:2011:299, avsnitt 22 og 23.

⁶² Det vises til dom 13. september 2018 i *Wind Tre og Vodafone Italia*, C-54/17 og C-55/17, EU:C:2018:710, avsnitt 47 og rettspraksis som det vises til der.

⁶³ Det vises til Europakommisjonens arbeidsdokument (SWD(2016) 163 final): *Guidance on the implementation/application of Directive 2005/29/EC on unfair commercial practices*, s. 80 og 87.

118. ESA anfører at formuleringen «på annen måte skape inntrykk» må omfatte et tilfelle der en næringsdrivende unnlater å gi informasjon til forbrukerne om at salgsavtalen ikke kan gjennomføres lovlig på det planlagte oppfyllelsessted.

119. For fullstendighets skyld og i lys av de alvorlige sanksjoner den ankende part ble ilagt, som i forbindelse med vern av grunnleggende rettigheter synes å kunne betegnes som «strafferettslige sanksjoner», trekker ESA frem EFTA-domstolens faste rettspraksis om spørsmålet.⁶⁴ Ifølge ESA faller det derfor på den nasjonale domstol å kontrollere, før den ilegger de aktuelle sanksjoner, at rettssikkerhetsprinsippet blir overholdt⁶⁵ i tilstrekkelig grad til at en strafferettslig sanksjon kan tillates, uavhengig av visse tvetydigheter i ordlyden i direktivets vedlegg I nr. 9. Dette gjelder uten hensyn til det faktum at direktivet artikkel 13 om sanksjoner ikke innebærer harmonisering i EØS, og at EØS-statene derfor kan innføre sanksjoner etter eget skjønn så lenge de er virkningsfulle, forholdsmessige og avskrekkende.

Spørsmål 1b

120. ESA anfører at en prejudisiell avgjørelse om tolkningen av en regel i EØS-retten i prinsippet innebærer en avklaring, og om nødvendig en definisjon, av betydningen og virkeområdet for den aktuelle regel slik den må forstås og anvendes eller burde ha blitt forstått og anvendt fra det tidspunkt den trådte i kraft. Det følger av dette at regelen fortolket på denne måte, i prinsippet må anvendes av nasjonale domstoler også på rettsforhold som oppsto og ble etablert i tid forut for dommen som tok stilling til anmodningen om tolkning.⁶⁶ I tilfelle der bestemmelser i EU-retten er ubetinget og tilstrekkelig presise, kan de gjøres gjeldende overfor enhver nasjonal bestemmelse i en EU-stat som er i strid med slik rett, og følgelig vil de nasjonale bestemmelser i et slikt tilfelle ikke kunne anvendes.⁶⁷

121. I saker som gjelder direktivets vedlegg I nr. 9, og spesifikt begrepet «lovlig», er det avgjørende spørsmål om den aktuelle form for handelspraksis er rimelig. I det foreliggende tilfelle gjelder saken illeggelsen av sanksjoner for å ha unnlatt å gi informasjon om forbudet mot videresalg som er nedfelt i LOGA 2006 § 31. ESA anfører at opplysningsplikten som påhviler foretak i kraft av direktivet ikke bortfaller, bare fordi den næringsdrivende hevder at det aktuelle forbud er i strid med EØS-retten. Det ville ha svekket virkningsfulle sanksjoners avskrekkende effekt, som direktivet artikkel 13 krever. Dersom en næringsdrivende er i tvil om en nasjonal bestemmelse er forenlig med EØS-retten, kan han,

---

⁶⁴ Det vises til sak E-15/10 *Posten Norge* mot ESA, Sml. 2012 s. 246, avsnitt 85 og rettspraksis som det vises til der.

⁶⁵ Det vises til sak E-1/04 *Fokus Bank*, Sml. 2004 s. 11, avsnitt 37.

⁶⁶ Det vises til dom 10. januar 2006 i *Skov og Bilka*, C-402/03, EU:C:2006:6, avsnitt 50; og dom 27. mars 1980 i *Denkavit Italiana*, 61/79, EU:C:1980:100, avsnitt 16.

⁶⁷ Det vises til dom 30. april 1996 i *CIA Security International*, C-194/94, EU:C:1996:172, avsnitt 42, og dom 9. mars 1978 i *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49.

før han benytter ulike former for handelspraksis overfor forbrukere, søke effektivt rettslig vern mot anvendelsen av den nasjonale bestemmelse.⁶⁸

122. ESA anfører at det under omstendigheter som dem i den foreliggende sak er uten betydning for anvendelsen av direktivets vedlegg I nr. 9 om den bestemmelse i lovgivningen på det planlagte oppfyllelsessted som innebærer at salgavtalen ikke lovlig kan gjennomføres der, faktisk er i strid med EØS-retten.

Spørsmål 2

123. I lys av ESAs svar på spørsmål 1b anfører ESA at EFTA-domstolen ikke trenger å besvare spørsmål 2. For det tilfelle at EFTA-domstolen likevel skulle finne det nødvendig å behandle det andre forelagte spørsmål, har ESA følgende anførsler. Innledningsvis anfører ESA at siden direktivet om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere av natur er fullstendig harmonisert, kan EØS-statene ikke vedta strengere regler enn reglene fastsatt i direktivet, selv ikke for å oppnå et høyere nivå av forbrukervern.⁶⁹

124. Den nasjonale domstol søker veiledning med hensyn til om forbudet mot videresalg i LOGA 2006 § 31 er forenlig med direktivet. Med henvisning til direktivet artikkel 1, artikkel 3 nr. 1 og artikkel 5 gjør ESA gjeldende at for at nasjonal lovgivning skal falle inn under direktivets virkeområde, må den regulere et foretaks handelspraksis overfor forbrukerne, målet med lovgivningen må være å verne forbrukernes økonomiske interesser, og ingen av unntakene i direktivet artikkel 3 må komme til anvendelse.⁷⁰ Dersom direktivet kommer til anvendelse, må den nasjonale lovgivning ikke gå ut over de grenser som er fastsatt i direktivet artiklene 5 til 9.

125. ESA anfører at selv om LOGA 2006 § 31 tilsynelatende regulerer bare salg, innebærer den bredere definisjon i LOGA 2006 § 31 nr. 2 bokstav b) at salg også omfatter andre former for praksis, herunder markedsføring. Derfor kunne bestemmelsen regulere en handelspraksis som definert i direktivet. Den anmodende domstol vil deretter måtte bringe på det rene om LOGA 2006 forfølger mål som er knyttet til forbrukervern.⁷¹ I så tilfelle må den undersøke om noen av unntakene kommer til anvendelse. ESA anser at unntaket i direktivet artikkel 3 nr. 3 kan komme til anvendelse.⁷² Dersom den nasjonale domstol kommer til at LOGA 2006 faktisk faller inn under direktivets virkeområde, må den undersøke om handelspraksisen omfattes av direktivets vedlegg I. I motsatt fall må det så undersøkes om handelspraksisen er urimelig etter direktivet artiklene 5 til 9. Skulle den

---

⁶⁸ Det vises til dom 13. mars 2007 i *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, avsnitt 37 til 39.

⁶⁹ Det vises til dommen i *Kommissjonen mot Belgia*, som omtalt over, avsnitt 55.

⁷⁰ Det vises til generaladvokat Trstenjaks uttalelse i *Köck*, som omtalt over, avsnitt 41, dommen i samme sak, som omtalt over, avsnitt 25 til 33, og dommen i *VTB-VAB og Galatea*, som omtalt over, avsnitt 46 til 68.

⁷¹ Det vises til dommene i *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag*, som omtalt over, avsnitt 20, 21, 23 og 24, og *Köck*, som omtalt over, avsnitt 30, til generaladvokat Bobeks uttalelse i *Kirchstein*, som omtalt over, avsnitt 136, og til dom 30. juni 2011 i *Wamo*, C-288/10, EU:C:2011:443, avsnitt 28.

⁷² Det vises til dom 16. juli 2015 i *Abcur*, C-544/13 og C-545/13, EU:C:2015:481.

nasjonale domstol komme til at handelspraksisen ikke er urimelig, vil den aktuelle lovgivning være i strid med direktivet.⁷³

126. Derneft søker den nasjonale domstol veiledning med hensyn til om forbudet mot videresalg i LOGA 2006 § 31 er forenlig med de grunnleggende friheter etter EØS-avtalen. Den nasjonale domstol må ta hensyn til bestemmelsene i direktiv 2006/123/EF om tjenester i det indre marked.⁷⁴ ESA anfører at forbudet mot videresalg i LOGA 2006 § 31 i prinsippet er i strid med EØS-avtalen artikkel 36.⁷⁵ Imidlertid kan restriksjonen være rettferdiggjort etter EØS-avtalen artikkel 33 eller av tvingende allmenne hensyn, forutsatt at den er egnet til å sikre oppnåelse av det fastsatte mål og ikke går lenger enn det som er nødvendig for å nå dette mål. I den foreliggende sak skal norske domstoler undersøke om britisk rett er forenlig med EØS-retten, noe som setter Storbritannias myndigheter i en prosessuelt mindre gunstig posisjon enn de hadde vært om saken hadde skullet behandles for britiske domstoler. Selv om den nasjonale domstol vil måtte gå særlig varsomt frem når den skal undersøke denne sak, er det ingen prinsipiell grunn til at den ikke skulle kunne treffe en avgjørelse i saken.⁷⁶ EU-domstolen har truffet en rekke prejudisielle avgjørelser under lignende omstendigheter.⁷⁷ Storbritannias regjering vil måtte identifisere de mål som ble lagt til grunn da LOGA 2006 § 31 ble vedtatt, og redegjøre for forholdsmessigheten ved det vernenivå som er søkt.⁷⁸ Det er den nasjonale domstol som må vurdere disse forhold.⁷⁹

127. ESA gjør gjeldende at dersom det mål som søkes, kan oppnås like effektivt med en ordning med målrettede kontrolltiltak i etterhånd og hensiktsmessige sanksjoner, kan en forhåndsgodkjenning ikke anses som nødvendig.⁸⁰ For at en ordning med forhåndsgodkjenning skal være rettferdiggjort, må den bygge på objektive kriterier som ikke innebærer forskjellsbehandling, og som er kjent på forhånd for de berørte foretak, slik at de nasjonale myndigheters skjønnsutøvelse avgrenses og ikke brukes vilkårlig.⁸¹ Den administrative ordning må være basert på en saksbehandlingsordning der et avslag på godkjenning kan prøves for en domstol eller et domstolslignende organ.⁸²

---

⁷³ Det vises til dommen i *Köck*, som omtalt over, avsnitt 33 til 50.

⁷⁴ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/123/EF av 12. desember 2006 om tjenester i det indre marked (EUT 2006 L 376, s. 36).

⁷⁵ Det vises til sak E-19/15 *ESA mot Liechtenstein*, Sml. 2016 s. 437, avsnitt 85.

⁷⁶ Det vises til generaladvokat Slynns uttalelse i *Foglia mot Novello II*, C244/80, EU:C:1981:175, s. 3073–3074.

⁷⁷ Det vises til dommene 4. februar 1965 i *Albatros*, 20/64, EU:C:1965:8, 30. november 1977 i *Cayrol*, 52/77, EU:C:1977:196, 12. juli 1979 i *Union Laitière Normande*, 244/78, EU:C:1979:198, og 23. november 1989 i *Eau de Cologne & Parfumerie-Fabrik 4711*, C-150/88, EU:C:1989:594.

⁷⁸ Det vises til sak E-1/06 *ESA mot Norge*, Sml. 2007 s. 8.

⁷⁹ Det vises til *Kristoffersen*, som omtalt over, *Casino Admiral*, som omtalt over, og *Netfonds*, som omtalt over.

⁸⁰ Det vises til *ESA mot Liechtenstein*, som omtalt over, avsnitt 78 og 87.

⁸¹ Det vises til dom 22. januar 2002 i *Canal Satélite Digital*, C-390/99, EU:C:2002:34, avsnitt 35.

⁸² Det vises til forente saker E-11/07 og E-1/08 *Rindal og Slinning*, Sml. 2008 s. 320, avsnitt 48.

128. ESA anmoder EFTA-domstolen om å besvare de forelagte spørsmål på følgende måte:

1) Nr. 9 i vedlegg I til europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked skal forstås slik at det omfatter tilfelle der en næringsdrivende unnlater å gi forbrukerne informasjon om at salgsavtalen ikke kan gjennomføres lovlig på det planlagte oppfylleelsessted.

2) Under omstendigheter som i den sak som står for den nasjonale domstol, er det uten betydning for anvendelsen av nr. 9 i vedlegg I til direktiv 2005/29 om den bestemmelse i lovgivningen på det planlagte oppfylleelsessted som innebærer at salgsavtalen ikke lovlig kan gjennomføres der, faktisk er i strid med EØS-retten.

Kommisjonen

Spørsmål 1

129. Innledningsvis understreker Kommisjonen at direktivets fremste mål etter artikkel 1 er å bidra til at det indre marked fungerer tilfredsstillende, og å oppnå et høyt nivå av forbrukervern. Kommisjonen anser det uomtvistet at den ankende part er næringsdrivende som definert i direktivet artikkel 2 bokstav b), og at han som næringsdrivende benyttet en handelspraksis overfor forbrukere som omfattes av direktivet artikkel 2 bokstav d). Den uttømmende liste over former for handelspraksis i vedlegg I til direktivet er i seg selv urimelig.⁸³

130. Kommisjonen gjør gjeldende at forbudet i direktivets vedlegg I nr. 9 får anvendelse i et tilfelle som det foreliggende, der en næringsdrivende som ikke er en autorisert forhandler, videreselger billetter til et bestemt arrangement som bare kan selges av autoriserte forhandlere.⁸⁴

Spørsmål 1a

131. Kommisjonen anser at det faktum at uautorisert videresalg av billetter til OL i London i 2012 er forbudt i den stat der billettene skal benyttes (Storbritannia), og ikke der de blir solgt (Norge), er uvesentlig for anvendelsen av direktivets vedlegg I nr. 9. Kommisjonen anser at spørsmålet er irrelevant i lys av LOGA 2006 § 41 nr. 5 og den relevante forklarende note som medfører at det etter LOGA 2006 § 31 er en straffbar handling å videreselge billetter til OL i London i 2012 uten hensyn til det sted salget finner sted.

---

⁸³ Det vises til dommen i *Kommisjonen mot Belgia*, som omtalt over, avsnitt 56.

⁸⁴ Det vises til Europakommisjonens arbeidsdokument (SWD(2016) 163 final): *Guidance on the implementation/application of Directive 2005/29/EC on unfair commercial practices*, pkt. 4.1.

132. Kommisjonen gjør gjeldende at direktivets vedlegg I nr. 9 bør forstås slik at bestemmelsen omfatter et tilfelle der en næringsdrivende skaper inntrykk av at et produkt kan selges lovlig, ved å unnlate å opplyse forbrukeren om eventuelle lovfestede begrensninger på salget, besittelsen eller bruken av et bestemt produkt på en måte som kan fører forbrukeren bak lyset. En mer restriktiv tolkning ville ikke nå målet om å verne forbrukeren mot faktisk å bli ført bak lyset av den næringsdrivende. Tvert imot ville den undergrave nytteverdien av regelen og gjøre den formålsløs.

Spørsmål 1b

133. Kommisjonen anfører at en «etterfølgende» og «hypotetisk» konklusjon om at den aktuelle britiske lovbestemmelse ville være uforenlig med EØS-retten, ikke burde påvirke vurderingen av om den ankende part benyttet en form for handelspraksis som var urimelig etter direktivets vedlegg I nr. 9. Med henvisning til direktivet artikkel 2 bokstav e) og k) og artikkel 5 nr. 2 anfører Kommisjonen at det bare er omstendighetene rundt utøvelsen av handelspraksisen, altså på det tidspunkt billettene ble solgt, som bør tas i betraktning. En handelspraksis må betegnes som urimelig etter vedlegg I nr. 9 i den utstrekning det nettopp er det at produktet i forbrukerens øyne fremstår som lovlig, som utløser beslutningen om for eksempel å kjøpe en billett. Av dette kan det slutes at den eneste relevante faktor som forbrukeren kan støtte seg på når han eller hun skal ta beslutningen om å inngå en bestemt transaksjon eller ikke, er om produktet på det aktuelle tidspunkt fremstår som lovlig. Enhver annen forståelse ville være i strid med rettssikkerhetsprinsippet og ville sette forbrukeren, som er den svakeste part, i den urettferdige og urimelige situasjon der han eller hun selv måtte foreta en lovlighetsvurdering.

Spørsmål 2a og 2b

134. I lys av det svar Kommisjonen foreslår på spørsmål 1, anser Kommisjonen at det andre spørsmål er uten betydning for at den nasjonale domstol skal kunne treffe en avgjørelse i saken. Kommisjonen fremsetter nedenstående anførsler rent subsidiært og utelukkende for fullstendighets skyld.

135. Kommisjonen forstår den anmodende domstols spørsmål slik at det den i hovedsak spør om, er om reglene i LOGA 2006 § 31 kan være i strid med direktivet siden forbudet mot uautorisert videresalg av OL-billetter kan være i strid med den fullstendige harmonisering som er oppnådd ved direktivet.

136. Kommisjonen anfører at dersom en nasjonal bestemmelse omfatter en handelspraksis som definert i direktivet artikkel 2 bokstav d), og forfølger mål knyttet til forbrukervern, noe det er opp til den anmodende domstol å fastslå, så faller en slik bestemmelse inn under direktivets virkeområde.⁸⁵ I samsvar med direktivet artikkel 4 kan

---

⁸⁵ Det vises til dommen i *RLvS Verlagsgesellschaft*, som omtalt over, avsnitt 35.

medlemsstatene ikke opprettholde eller vedta strengere nasjonale tiltak enn de som er fastsatt i direktivet.⁸⁶

137. Begrensningen på videresalg av billetter fremgår ikke som sådan av direktivets vedlegg I, og videresalget kan følgelig ikke, ifølge Kommisjonen, anses som urimelig under alle omstendigheter, og kan forbys bare etter en konkret vurdering i samsvar med kriteriene fastsatt i direktivet artiklene 5 til 9 som gjør det mulig å bringe på det rene om praksisen er urimelig.⁸⁷

138. Ved vurderingen av om LOGA 2006 § 31 faller inn under direktivets virkeområde, anfører Kommisjonen at videresalg av billetter utgjør en «handelspraksis» etter definisjonen i direktivet artikkel 2 bokstav d).⁸⁸ Dernest må det undersøkes om den nasjonale bestemmelse faller inn under direktivets virkeområde med hensyn til mål, altså om målet for restriksjonen er vern av forbrukerne.⁸⁹ Nasjonale bestemmelser som ikke har forbrukervern som mål, faller utenfor direktivets virkeområde.⁹⁰

139. Kommisjonen fremhever forklaringene gitt i betraktning 6⁹¹ og 9 i direktivet. Selv om det er opp til den nasjonale domstol å vurdere det mål den nasjonale bestemmelse forfølger,⁹² anfører Kommisjonen likevel at siden det langt fra er klart om den aktuelle restriksjon har som mål å verne forbrukernes økonomiske interesser, kan det ikke klart fastslås at LOGA 2006 § 31 faller inn under direktivets virkeområde.

Spørsmål 2c

140. I den utstrekning forbudet mot uautorisert videresalg av billetter nedfelt i LOGA 2006 potensielt kan falle inn under virkeområdet til direktiv 2006/123/EF om tjenester i det indre marked, eller til direktiv 2000/31/EF⁹³ gitt at billettene ble solgt på nettet, bør forenlighetsvurderingen utføres i lys av nevnte rettsakt.⁹⁴

141. Kommisjonen bemerker at artikkel 3 i direktiv 2000/31/EF gir anvisning på en metodologisk vurdering av mulige begrensninger på ytelsen av informasjonssamfunnstjenester tilsvarende den analyse som utføres etter EØS-avtalen artikkel 36, med rettfærdiggjøringsgrunner fastsatt i direktiv 2000/31/EF artikkel 3 nr. 4.

---

⁸⁶ Det vises til dommen i *Kommisjonen mot Belgia*, som omtalt over, avsnitt 55.

⁸⁷ Det vises til dommene i *Köck*, som omtalt over, avsnitt 35, og *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag*, som omtalt over, avsnitt 35.

⁸⁸ Det vises til dommen i *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag*, som omtalt over, avsnitt 17.

⁸⁹ Det vises til dommen i *Köck*, som omtalt over, avsnitt 17, og avgjørelsen i *Euronics Belgium*, som omtalt over, avsnitt 17.

⁹⁰ Det vises til avgjørelse 4. oktober 2012 i *Pelckmans Turnhout*, C-559/11, EU:C:2012:615, avsnitt 20.

⁹¹ Det vises til dommen i *Köck*, som omtalt over, avsnitt 31.

⁹² Det vises til dommen i *Cdiscount*, som omtalt over, avsnitt 19.

⁹³ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse juridiske aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked (EUT 2000 L 178, s. 1).

⁹⁴ Det vises til dom 23. februar 2016 i *Kommisjonen mot Ungarn*, C-179/14, EU:C:2016:108, avsnitt 118.

Begrensningen på videresalg av billetter i LOGA 2006 § 31 kan anses som et tiltak som potensielt kan utgjøre en restriksjon spesielt på adgangen til å yte tjenester.⁹⁵

142. Det er den nasjonale domstol som må identifisere de mål den nasjonale lovgivning forfølger, og fastslå om begrensningene er forholdsmessige.⁹⁶

143. Kommisjonen anser at anmodningen om rådgivende uttalelse i den foreliggende sak inneholder så begrenset informasjon at det ikke er mulig å avgi en velinformert uttalelse om den nasjonale bestemmelse er nødvendig for å oppnå det mål som angivelig forfølges. Kommisjonen kan heller ikke bidra når det gjelder tiltakets eventuelle forholdsmessighet. Ikke desto mindre har det blitt lagt til grunn at det å kreve en forhåndstillatelse for å kunne yte tjenester, i noen tilfelle kan anses forholdsmessig så lenge vedkommende myndighet utøver sin skjønnsmyndighet på en åpen måte som ikke medfører forskjellsbehandling.⁹⁷ Uansett er det opp til den medlemsstat som har vedtatt slik lovgivning, å fremlegge bevis på at det foreligger mål som kan begrunne restriksjonen og forholdsmessigheten ved den.⁹⁸

144. Kommisjonen anmoder EFTA-domstolen om å besvare de forelagte spørsmål på følgende måte:

Nr. 9 i vedlegg I til europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere i det indre marked skal forstås slik at det omfatter tilfelle der en næringsdrivende hevder eller på annen måte skaper inntrykk av at et produkt kan selges lovlig, ved å unnlate å opplyse forbrukeren om de lovfestede begrensninger som gjelder for salget, besittelsen eller bruken av et bestemt produkt.

Under omstendighetene i den foreliggende sak bør en fastslåelse, i tid etter salget, av at forbudet etter nasjonal lovgivning er i strid med EØS-retten, ikke ha betydning for vurderingen av om den næringsdrivende benyttet en form for handelspraksis som var urimelig etter direktiv 2005/29 vedlegg I nr. 9.

Bernd Hammermann
Saksforberedende
dommer

---

⁹⁵ Det vises til dom 30. januar 2018 i *Visser*, C-360/15 og C-31/16, EU:C:2018:44, avsnitt 91 og 97.

⁹⁶ Det vises til dom 30. april 2014 i *Pfleger m.fl.*, C-390/12, EU:C:2014:281, avsnitt 47 og 48.

⁹⁷ Det vises til dom 19. juli 2012 i *Garkalns*, C-470/11, EU:C:2012:505, avsnitt 47.

⁹⁸ Det vises til dom 28. februar 2018 i *Sporting Odds*, C-3/17, EU:C:2018:130, avsnitt 59.